

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT
„ION CREANGĂ” DIN CHIȘINĂU**

Cu titlul de manuscris
C.Z.U: 37.091:373.3(043.2)

BÎRGĂOANU Claudia

**VALORIFICAREA STRATEGIILOR EDUCAȚIONALE PENTRU-DEZVOLTAREA
CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR
AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE ÎNVĂȚARE**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

**REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației**

CHIȘINĂU, 2026

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii Doctorale „Științe ale Educației”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctorat:

1. **SILISTRARU Nicolae**, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, **președintele comisiei**, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău
2. **PATRAȘCU Dumitru**, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, **conducător științific**, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău
3. **ȘOVA Tatiana**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, **referent oficial**, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
4. **SADOVEI Larisa**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, **referent oficial**, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă” din Chișinău
5. **BOCOȘ-BINȚINȚAN Mușata-Dacia**, doctor în pedagogie, profesor universitar, **referent oficial**, Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca

Susținerea va avea loc la **06 iunie, 2026, ora 10.00**, în cadrul Universității Pedagogice de Stat „I. Creangă”, blocul de studii nr. 2, Sala Senatului, str. I. Creangă 1, MD-2069.

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate pe pagina web a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” (www.upsc.md) și pe pagina web a ANACEC (www.anacec.md).

Rezumatul a fost expediat la 04 iunie, 2026

Președintele comisiei:

SILISTRARU Nicolae,
doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

Conducător științific:

PATRAȘCU Dumitru,
doctor habilitat în pedagogie,
profesor universitar

Autoare: BÎRGĂOANU Claudia

CUPRINS

Reperete conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	8
Concluzii generale și recomandări	32
Bibliografie	35
Lista publicațiilor autoarei la tema tezei	37
Adnotare (română și engleză)	38

LISTA ABREVIERILOR

în limba română:

SE - Strategii educaționale
SED - Strategii educaționale directive
SESD - Strategii educaționale semidirective
SEND - Strategii educaționale nondirective
ÎP – învățământ primar
CD – cadre didactice
EG – eșantion general
GE – grup experimental
GC – grup de control

în limba engleză:

ES – Educational Strategies
DES – Directive Educational Strategies
SDES – Semi-Directive Educational Strategies
NDES – Non-Directive Educational Strategies
PE – Primary Education
TT – Teaching Staff
GS – General Sample
EG – Experimental Group
CG – Control Group

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei de cercetare se înscrie în rândul preocupărilor actuale ale educației contemporane, marcate de necesitatea pregătirii elevilor pentru o societate complexă și dinamică. Dezvoltarea creativității devine un obiectiv prioritar și o condiție determinantă formării personalității elevilor, favorizând generarea de soluții originale și adaptarea eficientă la dinamica schimbărilor. Accentul tot mai pronunțat pe asigurarea mediului educațional, care să stimuleze potențialul creativ al fiecărui copil și să depășească rigiditatea metodelor tradiționale, reflectă o schimbare de paradigmă în învățământ, orientată spre valorificarea creativității în demersul educativ, ca premisă a dezvoltării personale și a maturizării cognitive a elevilor. Flexibilitatea, perseverența în fața dificultăților și capacitatea de inovare sunt cheia succesului într-un mediu marcat de incertitudine și schimbări rapide, afirmă I. Cerghit [7, p. 24], cadrul didactic asumându-și rolul să valorifice creativ resursele educaționale în vederea formării competențelor necesare învățării pe tot parcursul vieții.

În contextul dinamicilor actuale ale sistemului educațional, reperele de proiectare și actualizare curriculară evidențiază necesitatea regândirii raportului dintre „*abordarea disciplinară și cea integrată, prin valorificarea avantajelor perspectivei integrative, care facilitează transferul cunoștințelor, dezvoltarea creativității elevilor și formarea competențelor de rezolvare a problemelor*”. Această orientare reflectă o viziune asupra realității educaționale, centrată pe nevoile și interesele elevului contemporan. În același timp, Curriculumul național promovează formarea competențelor-cheie și „*dezvoltarea personalității autonome, creative și deschise învățării pe tot parcursul vieții, capabile să răspundă provocărilor societății cunoașterii și schimbărilor globale*” [12, p. 15]. În acest cadru, cercetarea privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, aplicate axate pe activități autonome, se înscrie în direcția modernizării demersului didactic, contribuind la operaționalizarea principiilor curriculare în practici educaționale care să stimuleze autonomia, originalitatea și performanța elevului.

Afirmațiile evidențiate în argumentarea actualității cercetării privind dezvoltarea creativității elevilor din ciclul primar, confirmă rolul determinant al valorificării strategiilor educaționale în relație directă cu cei mai importanți indicatori ai progresului social, în opinia savantului S. Cristea: „a) eficiența economică; b) deschiderea culturală susținută informațional; c) calitatea formării profesionale și a vieții comunitare; d) democrația participativă; e) mediul natural ecologic; f) informatizarea și tehnologizarea societății, ca resursă a autoinstruirii individuale – soluții strategice proiectate la nivel de *politică globală (UNESCO)*” [10, p. 376]. Prin urmare, dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin aplicarea strategiilor educaționale specific adaptate nevoilor la această vârstă, reprezintă o condiție importantă pentru formarea generațiilor capabile să contribuie activ la îmbunătățirea vieții sociale, să participe la viața democratică, să protejeze mediul și să valorifice oportunitățile oferite de societatea informațională și tehnologizată.

Importanța temei de cercetare rezidă în necesitatea valorificării strategiilor educaționale în procesul didactic, ca instrumente esențiale pentru stimularea potențialului creativ al fiecărui elev, încurajând inițiativa personală, originalitatea ideilor și capacitatea de a găsi soluții inovatoare în diverse contexte de învățare. Principiile pedagogice ale orientării dirijate, ale ghidării flexibile și ale autonomiei în dezvoltarea personalității creative oferă cadrul normativ și funcțional pentru proiectarea unor demersuri didactice echilibrate, care corelează nivelul de intervenție al cadrului didactic cu gradul de implicare și independență al elevului. În acest context, devine esențială identificarea și aplicarea unor strategii educaționale care să stimuleze potențialul creativ al elevilor, să le dezvolte autonomia în învățare și să favorizeze exprimarea liberă, contribuind astfel la formarea unei personalități creative, adaptabile și capabile să răspundă cerințelor societății contemporane.

Cercetarea privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale se încadrează în preocupările internaționale și naționale, relevanța fiind asigurată

de contextele inter- și transdisciplinar. Afirmăția U. Șchiopu în cercetările despre dezvoltarea creativității copiilor la toate vârstele, că „schimbările majore care au loc în societatea noastră au sorți de izbândă doar în cazul în care vom reuși să educăm un om creativ al societății cu un nivel înalt de educație” [46, p. 5], imprimă sens odată cu integrarea în învățământ a practicilor educaționale care pun accent pe interdisciplinaritate, promovarea gândirii creative, valorificând strategiile educaționale axate pe activități autonome de învățare pentru generarea de soluții inovatoare și construirea unui mediu de învățare pentru a răspunde provocărilor complexe ale societății contemporane.

În plan internațional, problema dezvoltării creativității este cercetată de autori, precum: A. Maslow [19], J. Piaget [30], D.-P. Ausubel, F. G. Robinson [2], T. Amabile [1], H. Catalano [6], H. Gardner [13], J. Hattie [15], E. Landau [17], B. Lucas, E. Spencer, E [18], K. Robinson [35], R.- J. Sternberg, U.-A O'Hara [44].

Autori din **România** cu cercetări importante în psihologie și științe ale educației, ale căror realizări au marcat complexitatea fenomenului creativității din punct de vedere al modalităților și condițiilor învățării școlare creative, sunt I. Nicola [25] și A. Stoica [45] etc.; profunzimea analizelor termenului este detaliată de P. Popescu-Neveanu [32] și Al. Roșca [38]); formele de manifestare, generatoare de creativitate verbală, sunt prezentate de către U. Șchiopu [46]; conexiunea dintre analiza teoretică și cercetarea experimentală este fundamentată de M. Roco [36], M. Bejat [3], A. Munteanu [23]; strategii creative specifice diferitelor domenii și trans-disciplinare sunt dezvoltate de I. Moraru [22].

În Republica Moldova problematica fenomenului creativității a fost aprofundată în numeroase lucrări și studii de autori consacrați în domeniu și practicieni. Valențele evolutive și integratoare ale termenului de creativitate sunt sistematizate de N. Silistraru și V. Vrinceanu [42]; principiul creativității și succesului, esențial în formarea continuă a cadrelor didactice, este argumentat de N. Silistraru și S. Golubițchi [43]; bazele teoretico-aplicative ale creației tehnice a elevilor [20] și importanța dezvoltării creativității psihopedagogice pentru cercetare [28] sunt prezentate complex de către D. Patrașcu. Perspectiva dezvoltării creativității la elevi prin activități educaționale alternative este dezvoltată prin utilizarea jocului creativ de L. Granaci [14]; rolul condițiilor pedagogice în stimularea motivației elevilor de T. Șova [47]; a mediului în educarea și devenirea persoanei, contribuind, în mod semnificativ, la dezvoltarea personalității umane” [5], fiecare din aceste studii constituind referințe importante în valorificarea strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității la elevi. Studii ale creativității au fost dezvoltate în R. Moldova în tezele de doctorat cu referire la: rolul creativității în formarea competențelor în cadrul ariilor curriculare, creativitatea etică a cadrelor didactice în contextul dezvoltării profesionale (Mihailov, V.2024) [21], creativitatea, factor primordial în valorificarea profilului învățătorului modern (Iu. Postolachi, 2023) [33], dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților în procesul pregătirii tehnologice (E. Rotari, 2012) [39].

Supportul teoretico-metodologic a fost conceput pe baza unui cadru de idei fundamentate în *principiile pedagogice*, analizate din perspectiva filozofică și a politicii educaționale, argumentate de S. Cristea [10] și în *principiile didactice*, care pot imprima procesului educațional un sens funcțional prin acele norme orientative, teze generale cu caracter director (C. Cucuș [11]), a principiilor instruirii modulare creative (D. Patrașcu [28]), a *teoriilor dezvoltării personalității elevului* (A. Maslow [19]), modul în care *procesele cognitive*, precum gândirea logică și abstractă, se dezvoltă în diferite etape ale copilăriei, oferind o bază teoretică pentru înțelegerea creativității ca parte integrantă a dezvoltării intelectuale (J. Piaget [30]), rolul *mediului educațional* și al *strategiilor didactice* în stimularea creativității (D.-P. Ausubel, Robinson, F. G [2]), *psihologia socială a creativității* (T. Amabile [1]).

Examinarea reperelor teoretice ale cercetării și sinteza experiențelor în domeniu a condus la identificarea următoarelor **contradicții** dintre:

- importanța dezvoltării creativității în procesul de învățământ, reflectată în documentele de

- politici educaționale, și lipsa unor repere teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare;
- dintre caracterul aplicativ al conceptului de strategii educaționale din lipsa unor mecanisme de implementare și recunoașterea valorii acestui concept în extensie, favorabil dezvoltării creativității în diverse contexte educative axate pe activități autonome de învățare;
  - dintre necesitatea ajustării strategiilor educaționale, inclusiv a celor axate pe activități autonome de învățare, la dinamica dezvoltării personalității creative a elevului și demersul de aplicare a acestora în contexte educaționale formale și nonformale.

Perspectiva educațională descrisă, abordată în contextul interesului științific de valorificare a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare, generează **problema cercetării**: *Care sunt strategiile educaționale axate pe activități autonome de învățare aplicate în variate contexte, astfel încât să susțină dezvoltarea creativității elevilor și formarea profilului elevului creativ?*

Scopul cercetării: valorificarea teoretico-praxiologică a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

În vederea realizării scopului propus și a ipotezelor cercetării au fost proiectate **obiectivele**:

- 1.evidențierea reperelor teoretice ale creativității din abordarea retrospectivă și analitico-teoretică a conceptului în domeniul educație;
- 2.identificarea factorilor generatori și ale condițiilor pedagogice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar în contextul activităților autonome de învățare;
- 3.configurarea strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar, corelate cu sistemul principiilor pedagogice și activităților autonome;
- 4.elaborarea profilului elevului creativ din învățământul primar prin raportare la indicatorii performanței creative
- 5.elaborarea/valorificarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Ipoteza generală: dacă strategiile educaționale bazate pe activități autonome de învățare sunt valorificate în mod sistematic, structurate în funcție de gradul de dirijare, întemeiate pe principii pedagogice și aplicate în contexte educaționale variate, atunci nivelul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar crește semnificativ, fiind reflectat în indicatorii de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate față de probleme și în formarea profilului elevului creativ.

Metodele de cercetare. Demersul experimental al cercetării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale a implicat *metode de cercetare teoretice*, ca suport în construcția schematică a conținutului-sinteză: metoda modelizării pedagogice, inventarul de valori ale elevului creativ; *experimentale* - experimentul pedagogic, evaluarea prin metoda testului, având ca instrument proba de evaluare, observarea și sondajul de opinie; *statistico-matematice*: calcularea cotelor procentuale, stabilirea semnificației diferențelor între eșantioane, compararea mediilor pentru grupurile independente și perechi din utilizarea Programului SPSS pentru prelucrarea datelor Testului t pentru eșantioane perechi.

Noutatea și originalitatea cercetării: valorificarea cadrului teoretico-metodologic privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale aplicate axate pe activități autonome de învățare, ancorate în sistemul principiilor pedagogice și raportate la ghidarea graduală a intervenției pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; configurarea profilului elevului creativ în termeni de valori derivate la nivel de criterii, indicatori și descriptori (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme; elaborarea cadrului aplicativ de referință a strategiilor educaționale, orientate spre dezvoltarea creativității, cu accent pe activitățile autonome de învățare, implementate în cadrul Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, axate pe activități autonome de învățare.

Semnificația teoretică a cercetării rezultă din interpretarea științifică a evoluției conceptelor operaționale creativității și a factorilor generatori și condițiilor pedagogice, privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar axate pe activități autonome; integrarea abordării teoretico-metodologice a strategiilor educaționale aplicate axate pe activități autonome pentru dezvoltarea creativității elevului din învățământul primar; implementarea sistemului principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor; configurarea profilului elevului creativ în corelație cu indicatorii performanței creative.

Valoarea aplicativă a cercetării rezultă din elaborarea și implementarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; stabilirea nivelurilor de dezvoltare a creativității la etapa preexperimentală și utilizarea acestora ca reper pentru intervenția pedagogică; aplicarea și valorificarea strategiilor educaționale în contextele formal și nonformal axate pe activități autonome de învățare, raportate la ghidarea graduală a cadrului didactic; evidențierea valorilor experimentale comparate, care confirmă eficiența programului și oferă repere practice pentru optimizarea demersului educațional orientat spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin programul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar axate pe activități autonome, elaborat în scopul validării experimentale a rezultatelor dezvoltării creativității elevilor în cadrul disciplinelor școlare, opționale și prin activități extrașcolare, în cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, județul Iași, România, cu profesorii participanți la cursurile de formare prin Casa Corpului Didactic (CCD).

Volumul și structura tezei. Cercetarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (248 de surse), adnotare (în limba română și engleză) și 17 anexe. În text sunt inserate 35 de tabele și 27 de figuri.

Publicațiile la tema tezei: 18 lucrări științifice.

Concepte-cheie: creativitate, strategii educaționale, principii determinante dezvoltării creativității, profilul elevului creativ, tehnologie educațională, învățământ primar.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt prezentate actualitatea și importanța temei de cercetare, problema și contradicțiile identificate, scopul, obiectivele, metodologia și ipoteza cercetării, sunt specificate noutatea științifică și semnificația teoretică și valoarea praxiologică a cercetării.

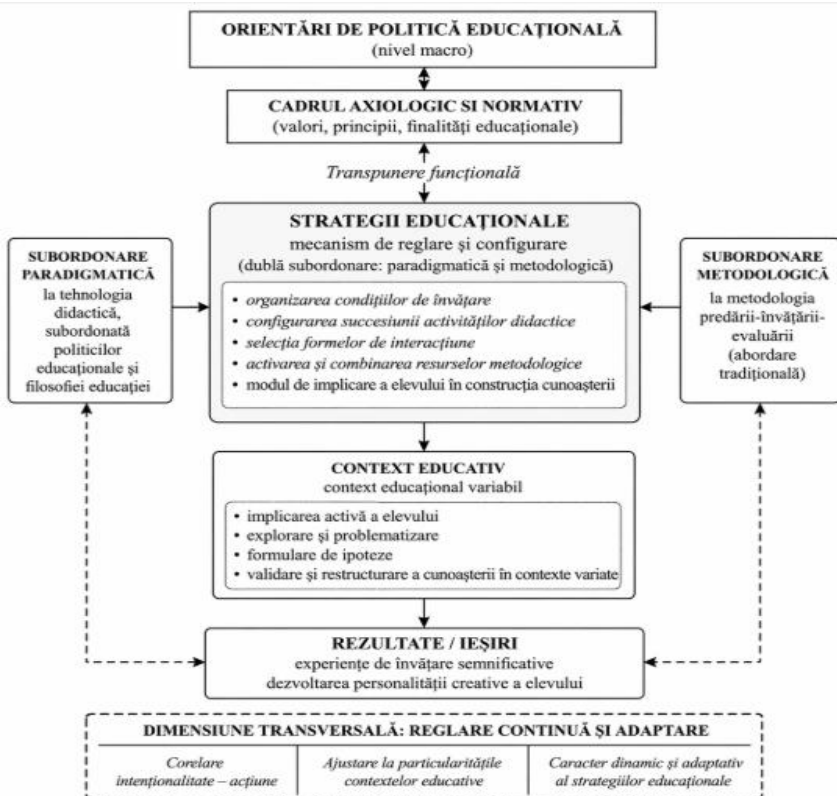
Capitolul 1 „Fundamente teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar” investighează creativitatea dintr-o perspectivă retrospectivă și teoretică. În prima parte sunt valorificate *reperetele teoretice și evolutive ale conceptului de creativitate* prin analiza principalelor teorii care au influențat înțelegerea acestui fenomen complex. Perspectivele de abordare a creativității în contextul cronologic al definirii sunt reflectate în lucrare pentru perioada anilor 1950-1980 după C. Cucuș [11, p. 584]) și din perioada anilor 1980-2020 (după G. Pănișoară [29, p.197]). Definirea creativității de către D. Patrașcu în dublă accepțiune a permis o înțelegere coerentă a fenomenului ca dinamică globală a funcționării umane și ca expresie concretă a capacității de producere a noului [27, p. 20]. „În sens larg, creativitatea este definită *ca activitate conjugată, proces prin care se focalizează, într-o sinergie de factori biologici, psihologici, sociali, întreaga personalitate a individului, implicate în producerea ideilor sau a produselor noi, originale, cu sau fără utilitate și valoare socială.* În sens restrâns creativitatea reprezintă *aptitudinea (capacitatea) persoanei de a genera idei și produse: a) noi; b) originale și c) valoroase*”.

Cercetarea teoretică a evidențiat categoriile definitorii ale creativității (*fluentea, flexibilitatea, originalitatea și elaborarea*), precum și principalele direcții de abordare, *raportate la produs, proces și individualitatea persoanei.* În conținutul capitolului sunt abordați *factorii generatori și condițiile ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar axate pe activități autonome*, analizând trăsăturile cognitive și sociale specifice acestei vârste și modul în

care acestea contribuie la stimularea potențialului creativ. Sunt evidențiate dimensiunile dezvoltării creativității în context școlar și extrașcolar, precum și rolul mediului educativ în susținerea manifestării creativității. A fost analizată influența interdependentă a factorilor cognitivi, non-cognitivi și sociali, și evidențiat rolul determinant al mediului educațional, al trăsăturilor de personalitate, subliniind relevanța explorării și a experienței anterioare în dezvoltarea creativității prin valorizarea ideilor originale și a inițiativei elevului. Analiza fundamentelor teoretice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin investigarea evoluției conceptului de creativitate și a perspectivelor multidimensionale a evidențiat caracterul complex, integrator și dinamic al creativității, demonstrat prin convergența abordărilor filosofice, psihologice, pedagogice și sociale, care au permis delimitarea acestora ca *proces, produs și disponibilitate a personalității*, argumentând, că *noutatea, originalitatea și utilitatea*, corelate cu capacitatea de *identificare și rezolvare a problemelor*, constituie repere definitorii ale manifestării creativității în contexte educaționale.

Capitolul 2 „Cadrul conceptual de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale” fundamentează teoretic și metodologic rolul strategiilor educaționale în stimularea și dezvoltarea creativității elevilor, integrând perspectivele pedagogice contemporane cu exigențele curriculumului școlar. În analiza conceptuală a strategiilor educaționale s-a convenit, că acestea se constituie în structuri integratoare complexe prin modul de *îmbinare a resurselor metodologice*, depășind simpla funcție de instrument de organizare a procesului didactic, dobândind statutul unei *construcții conceptual-operaționale situate la intersecția dintre nivelul macro al orientărilor normative și nivelul micro al practicilor didactice*. În acest context de abordare, **strategiile educaționale** sunt concepute ca *mecanisme și instrumente de transpunere funcțională a finalităților educaționale în contexte concrete de învățare, prin care se realizează coerența dintre orientările de politică educațională și acțiunea pedagogică*, care configurează succesiunea activităților didactice, susțin organizarea condițiilor de învățare și modul de implicare a elevului în construcția cunoașterii. Strategiile educaționale capătă un caracter dinamic și adaptativ, prin dubla subordonare, *paradigmatică și metodologică*, reflectând, *exigențele cadrului axiologic și normativ*, și, din altă parte, *necesitatea ajustării continue la particularitățile contextului educativ*.

„Extensiunea strategiei didactice dincolo de structură, la funcționalitate și procesualitate (acțiuni, modalități de programare, decizii, acțiuni decompozabile în decizii-operații)”, determinată de V. Cojocariu pentru *strategia educațională*, evitând „centrarea unilaterală a semnificației sale doar pe unul dintre procesele componente ale actului didactic (dirijarea învățării, activități de instruire, predarea-învățarea unui volum de informații)” [9, p. 39-40], justificând „comutarea flexibilă între acțiunile profesorului și ale elevului” ([27, p. 218], fortificând scopul aplicării modurilor de organizare frontală, de grup și individuală, prin combinatorica metodelor și mijloacelor *dincolo de creșterea eficienței procesului didactic!* și contopirea acestora într-o singură categorie, cu rol modelator în direcția autoeducării/ autoinstruirii” [27, p. 42], a constituit premisă pentru definirea strategiilor educaționale în extensia procesului didactic din cadrul unei discipline școlare. În cadrul prezentei cercetări, în vederea fundamentării conceptuale a demersului investigativ, a fost formulată următoarea definiție: *strategiile educaționale se afirmă ca mecanisme de orientare și susținere a dezvoltării personalității creative a elevului prin corelarea exigențelor educaționale actuale cu potențialul individual al elevului în vederea dezvoltării performanțelor creative, caracterizate prin eficiență, utilitate, noutate și originalitate*.

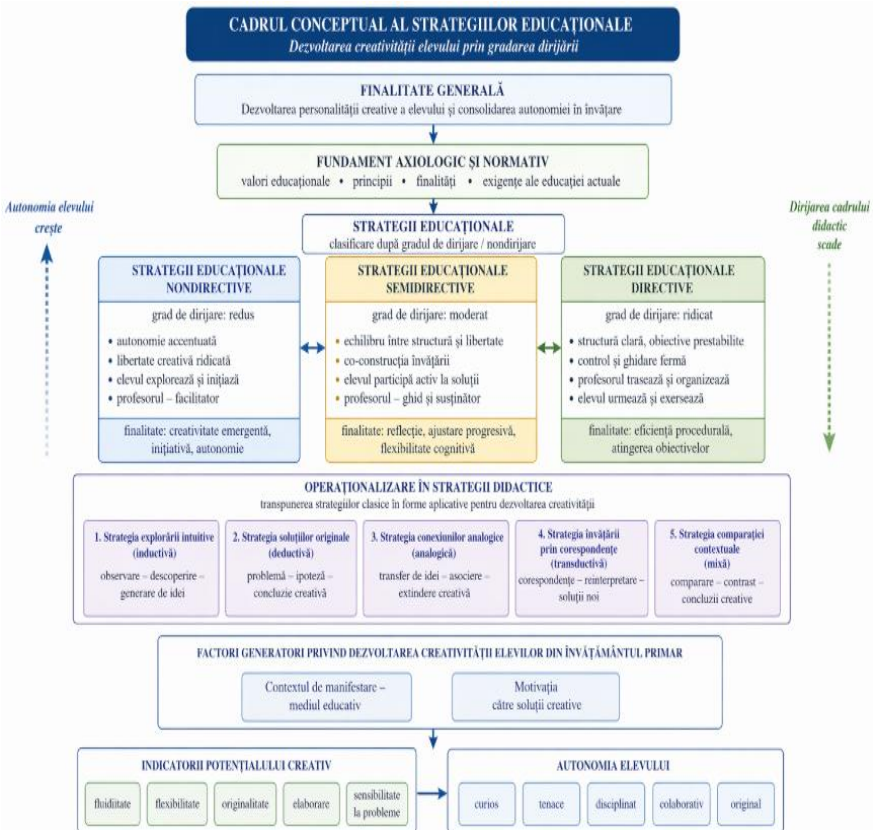

Figura 1. Strategiile educaționale în structura de reglare paradigmatică și metodologică

Ca urmare a procesului de conceptualizare a strategiilor educaționale, fundamentat pe o clasificare graduală a acestora în funcție de nivelul de dirijare al intervenției pedagogice, a fost elaborat *Cadrul conceptual și operațional al strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar*, evidențiind relația dintre nivelurile de dirijare ale intervenției didactice și modalitățile concrete de operaționalizare în strategii didactice. Conceptualizarea strategiilor educaționale pe *continuum-ul dirijare–nondirijare*, în funcție de nivelul intervenției cadrului didactic în organizarea și orientarea demersului de învățare, a permis evidențierea progresivă a trecerii de la *strategii directive*, caracterizate prin control și structurare explicită, la strategiile *semidirective*, bazate pe echilibru între ghidare și autonomie, și la strategiile *nondirective*, care favorizează inițiativa, explorarea și autoorganizarea elevului.

În contextul cercetării privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, strategiile didactice clasice (inductive, deductive, mixte, analogice, transductive), corespunzătoare nivelurilor diferențiate de implicare a cadrului didactic (dirijare / nondirijare), au fost supuse unui demers de operaționalizare, în vederea adaptării la finalitățile formative ale creativității. Transpuse în forme aplicative, strategiile operaționalizate specific dezvoltării creativității elevului din învățământul primar au fost numite corespunzător prin *strategia explorării intuitive; strategia soluțiilor originale; strategia conexiunilor analogice; strategia transferului asociativ; strategia comparației contextuale*. Prin integrarea acestor elemente, într-o figură schematică, este prezentată perspectiva sistemică asupra procesului educațional, subliniind rolul strategiilor în configurarea contextelor educative stimulative și în dezvoltarea autonomiei

elevului, caracterizată prin *curiozitate, perseverență, disciplină, colaborare și originalitate*. Sunt evidențiați factorii generatori ai dezvoltării creativității, precum contextul educativ și motivația către soluții creative, precum și indicatorii potențialului creativ, care permit evaluarea progresului elevului.

Figura 2. Cadrul conceptual și operațional al strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar

Cadrul conceptual și operațional al strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar este fundamentat de elaborarea unui *sistem de principii pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar*, structurat ierarhic și corelat cu tipurile de strategii educaționale. În crearea a *sistemului de principii pedagogice* s-a recurs la conceptul de „*tehnologie a abordării sistemice a învățării creative*”, dezvoltat de D. Patrașcu, axat pe particularitățile esențiale ale tehnologiei învățământului dezvoltativ și orientat spre dezvoltarea creativității la elevi [28, p. 394] și pe *principiile pedagogice*, definite de S. Cristea, drept „*norme cu valoare strategică și operațională, care trebuie respectate în vederea asigurării eficienței activităților*” [10 p. 368]: **1. Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității; 2. Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității; 3. Principiul autonomiei în dezvoltarea creativității,**

Alinierea ierarhică și logică a celor trei principii pedagogice, stabilite în scopul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, se realizează *pe continuum-ul dirijare, semidirijare și nondirijare*, prin derivare operațională, proces, care asigură trecerea de la nivelul general, integrator, la nivelul particular, aplicativ. Prin această structurare, se evidențiază raportul funcțional dintre principiile integratoare și cele operaționale, în care primele oferă cadrul normativ și orientativ, iar cele din urmă asigură concretizarea acestuia în practici didactice specifice.

Tabelul 1. Configurarea principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar cu strategiile educaționale

<i>Principii generale</i>	<i>Principii operaționale</i>	<i>Strategii educaționale</i>
Principiul orientării dirijate a dezvoltării creativității	Principiul orientării dirijate a descoperirii creative	Strategia explorării intuitive
	Principiul structurării cunoașterii pentru dezvoltarea creativității	Strategia soluțiilor originale.
Principiul ghidării flexibile a dezvoltării creativității	Principiul coordonării flexibile a demersurilor creative	Strategia transferului asociativ
Principiul autonomiei în dezvoltarea personalității creative	Principiul corelării analogice a resurselor creativității	Strategia conexiunilor analogice.
	Principiul elaborării autonome a soluțiilor creative	Strategia afirmării creative

Structurarea relațiilor dintre principiile pedagogice și strategiile educaționale evidențiază logica progresivă a dezvoltării creativității, de la dirijare la autonomie, evidențind rolul strategiilor educaționale în configurarea unor contexte didactice adaptative, în măsură să stimuleze implicarea activă și manifestarea potențialului creativ al elevilor. Conexiunile *dintre principiile pedagogice generale, principiile operaționale și strategiile educaționale*, în contextul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome, evidențiază modul în care fiecare principiu general este particularizat la nivel operațional și ulterior transpus în strategii didactice concrete, configurând un cadru coerent de intervenție pedagogică. În subcapitolul 2.3 al lucrării este conturat **profilul elevului creativ din învățământul primar**, definit prin trăsături precum *autonomia în învățare, inițiativa, originalitatea, flexibilitatea și capacitatea de elaborare a soluțiilor*, care este corelat cu *indicatorii potențialului creativ (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme)*, precum și cu factorii generatori ai creativității, între care se evidențiază *contextul educativ și motivația către soluții creative*.

O perspectivă asupra trăsăturilor distincte ale elevului creativ a oferit „modelul cvintuplu-dimensional al gândirii creative”, elaborat de B. Lucas și E. Spencer [18] în scop formativ pentru dezvoltarea creativității în școală. Acest model este axat pe dezvoltarea elevilor „care generează idei și gândește critic”, integrat într-o „pedagogie orientată spre o lume în schimbare”, urmare a introducerii creativității în volumele cu analiza rezultatelor PISA [31] Raportul identificat între descriptorii „*Profilului de formare al absolventului*” și cele *cinci dimensiuni* reflectate în modelul cvintuplu-dimensional al gândirii creative, autori Lucas B., Spencer E. [18] se intersectează la nivelul valorilor creativității, reflectate în termeni de *curiozitate, imaginație, disciplină, tenacitate, colaborare*. Prin urmare, elaborarea **Profilului elevului creativ din învățământul primar** reprezintă o necesitate actuală a pedagogiei contemporane, aflată la intersecția dintre politicile educaționale, reperele curriculare și strategiile didactice inovatoare, toate orientate spre construirea unei identități școlare capabile să răspundă provocărilor societății cunoașterii. Conexiunea dintre *descriptorii curriculari* [20] și *dimensiunile creativității* configurează un cadru coerent de definire a elevului creativ. Performanța elevului din învățământului primar este determinată prin comportamente observabile, descriptori ce corespund direct dimensiunilor propuse de Lucas și Spencer (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*), oferind un cadru de referință flexibil și aplicabil în contexte educaționale de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii

educaționale. Profilul elevului creativ este dezvoltat prin comportamentele manifestate: curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original.

Tabelul 2. Indicatori și descriptori ale trăsăturilor evidențiate (variabile) în caracterizarea profilului elevului creativ

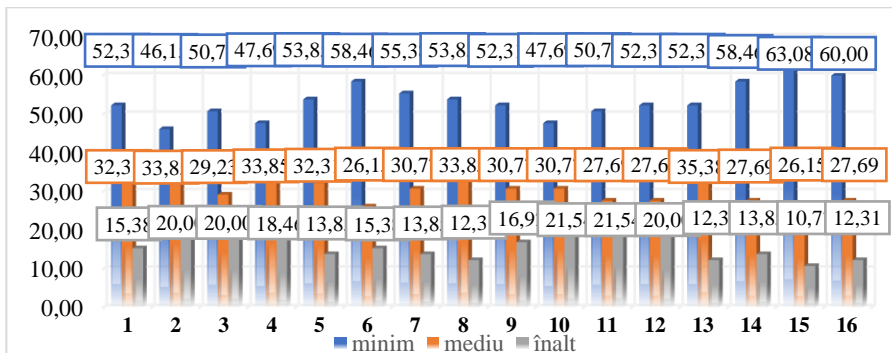
indicatori	descriptori		
	minim	mediu	înalț
1. Elevul creativ „curios”			
<ul style="list-style-type: none"> • Explorator în cunoaștere • Solicitant de informații actuale prin întrebări • Analitic riguros și critic • Reflexiv la feedback 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă o dorință de a învăța despre subiecte noi, punând întrebări simple. • Adresează întrebări clare și directe, dar nu întotdeauna detaliate. • Caută informații din surse accesibile (cărți, internet), dar nu le verifică întotdeauna. • Reflectează rar asupra experiențelor de învățare sau nu le corelează cu cunoștințele anterioare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă interes constant pentru diverse subiecte, căutând activ noi informații. • Adresează întrebări mai profunde și caută explicații detaliate. • Folosește surse diverse și verifică informațiile pentru a le valida. • Participă la activități de învățare, inițiind ocazional explorări independente. • Reflectează asupra experiențelor de învățare și le corelează cu cunoștințele anterioare, învățând din greșeli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă o pasiune pentru învățare continuă, explorând subiecte complexe și interdisciplinare. • Adresează întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale. • Pune întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale. • Inițiază și conduce proiecte de explorare, colaborând cu alții pentru a extinde cunoștințele comune. • Reflectează în mod constant asupra procesului de învățare, integrând noi cunoștințe și experiențe în gândirea critică și în luarea deciziilor.
2. Elevul creativ „tenace și disciplinat”			
<ul style="list-style-type: none"> • Perseverent în efort • Conștiincios în învățare • Încercător în realizarea obiectivelor • Meticulos în cercetare 	<ul style="list-style-type: none"> • Se străduiește să finalizeze sarcinile, dar renunță ușor în fața dificultăților. • Reține informații de bază, dar nu le aplică în contexte practice. • Se confruntă adesea cu lipsa de încredere în propriile abilități. • Realizează cercetări de bază, dar poate omite informații importante. 	<ul style="list-style-type: none"> • Continuă să depună eforturi în fața obstacolelor, dar uneori se simte frustrat. • Folosește strategii de învățare, dar mai poate necesita ajustări. • Demonstrează o anumită încredere în abilitățile proprii, dar încă se îndoiește în fața provocărilor. • Caută surse de informații credibile, dar nu le analizează mereu în detaliu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Demonstrează o determinare puternică în atingerea obiectivelor, chiar și în fața dificultăților mari. • Folosește cunoștințele dobândite în mod creativ și eficient în diverse contexte. • Manifestă o încredere puternică în abilitățile proprii și în capacitatea de a depăși provocările. • Analizează și compară surse multiple, asigurându-se de veridicitatea informațiilor.
3. Elevul creativ „colaborativ”			
<ul style="list-style-type: none"> • Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute • Eficient în echipă 	<ul style="list-style-type: none"> • Participă la discuții, dar nu inițiază conversații și își păstrează distanța. • Se confruntă cu probleme de cooperare și nu se adaptează bine la dinamicile de grup. • Nu analizează în profunzime 	<ul style="list-style-type: none"> • Îi place să participe la conversații și poate să își exprime opinia, dar poate evita subiecte mai profunde. • Se adaptează bine la diferite roluri în echipă, demonstrând flexibilitate în abordare. • Lucrează bine cu colegii pentru a ajunge la 	<ul style="list-style-type: none"> • Inițiază conversații și construiește relații cu ușurință, manifestând interes față de ceilalți. • Ia inițiativa în coordonarea și motivarea echipei, influențând pozitiv rezultatele colective. • Evaluează informațiile din diverse unghiuri și

<ul style="list-style-type: none"> Contribuitor la concluziile grupului Flexibil în negocieri de semnificații 	<ul style="list-style-type: none"> informațiile prezentate, ceea ce duce la o contribuție limitată. Se opune schimbărilor în discuții și preferă să rămână la poziția inițială. 	<ul style="list-style-type: none"> concluzii comune, dar nu este întotdeauna inițiator. Se adaptează la unele schimbări în cadrul negocierilor, dar poate fi reticent în fața provocărilor majore. 	<ul style="list-style-type: none"> sintetizează idei complexe pentru a ajuta grupul. Demonstrează o capacitate remarcabilă de a se adapta rapid la schimbări și de a aborda discuțiile din perspective diferite.
4. Elevul creativ „original”			
<ul style="list-style-type: none"> Generator de idei Vizionar în proiectarea răspunsurilor Facilitator de conexiuni Inovativ prin depășirea limitelor 	<ul style="list-style-type: none"> Propune soluții comune sau deja utilizate, fără a explora alternative. Se concentrează pe soluții imediate și nu gândește pe termen lung. Are un rol pasiv în grup, așteaptă ca alții să inițieze colaborări sau conexiuni. Preferă să rămână în zona de confort și evită schimbările sau inovațiile. 	<ul style="list-style-type: none"> Oferă unele soluții inovatoare, dar poate ezita să le împărtășească în fața grupului. Gândește la câteva soluții pe termen lung, dar nu le detaliază pe deplin. Ajută la crearea unor legături între colegi, dar nu este întotdeauna proactiv. Este deschis la idei noi și experimentare, dar poate ezita să își asume riscuri. 	<ul style="list-style-type: none"> Propune soluții neconvenționale care provoacă gândirea tradițională și inspiră acțiuni. Gândește strategic și vizionar, anticipând nevoile și provocările viitoare. Este un catalizator pentru inițiative de colaborare, inspirând pe alții să colaboreze. Inspiră și motivează pe ceilalți să depășească propriile limite, contribuind la dezvoltarea unei culturi inovatoare.

O etapă importantă în cadrul cercetării a constituit evaluarea Profilului elevului creativ printr-un **demers de pretestare**, care a devenit fundamentul teoretic al designului experimental, care a permis analiza comparativă între nivelul inițial și cel obținut după aplicarea strategiilor educaționale. Pe baza datelor din tabelul 2. al lucrării (*Indicatori și descriptori ai trăsăturilor evidențiate (variabile) în caracterizarea profilului elevului creativ*) și a procentajelor obținute de elevi, subiecți ai grupurilor experimental și de control, sunt constatate rezultate semnificative privind inițierea cercetării experimentale.

Analiza rezultatelor înregistrate de elevii din grupul experimental a constatat etapa de constatare a evidențiat valori scăzute pentru toate variabilele stabilite prin indicatorii măsurați. Indicatorul *elevului creativ curios - „explorator în cunoaștere”* - prezintă un rezultat de 52,31% dintre elevi, care se află la nivelul *minim*, indicând o implicare scăzută în procesul de învățare activă, cu un interes limitat pentru cunoaștere și o tendință de a pune întrebări simple, fără a verifica sursele sau a reflecta asupra feedback-ului.

1. Explorator în cunoaștere	9. Deschis la interacțiuni cu persoane necunoscute
2. Solicitant de informații actuale prin întrebări	10. Eficient în echipă
3. Analitic riguros și critic	11. Contribuitor la concluziile grupului
4. Reflexiv la feedback	12. Flexibil în negocieri de semnificații
5. Perseverent în efort	13. Generator de idei originale
6. Conștiincios în învățare	14. Vizionar în proiectarea răspunsurilor
7. Încercător în realizarea obiect.	15. Facilitator de asocieri spontane
8. Meticulos în cercetare	16. Inovativ prin depășirea limitelor de originalitate

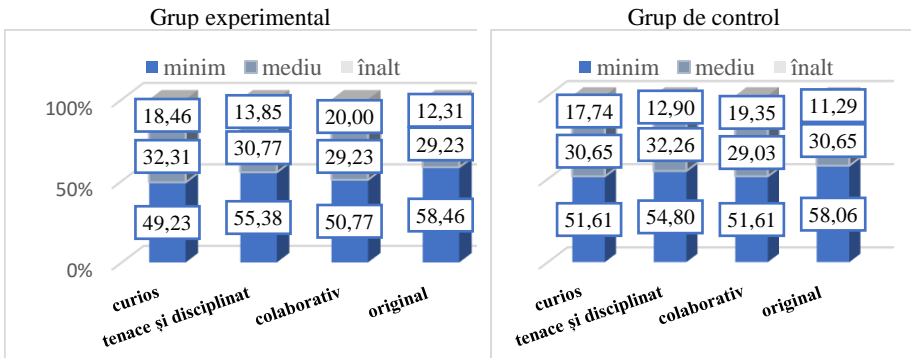

Figura 3. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GE, constatare)

Cel mai scăzut rezultat este înregistrat de elevi la indicatorul „*Facilitator de asocieri spontane/ de conexiuni*”, variabila ce caracterizează nivelul de *originalitate* ale elevilor, cu un procent de 63,08% dintre elevi ce se află la nivelul *minim*, sugerând o lipsă de inițiativă în a construi relații și a contribui la colaborări fructuoase. Reflectând o dificultate în a adresa dinamicii de grup și în a construi legături între colegi. Doar 10,77% dintre elevi se află la nivelul *înalt*, ceea ce indică un procent mic de elevi care manifestă abilități remarcabile de a facilita conexiuni și de a motiva grupurile să colaboreze eficient. Aceste extreme sugerează o diferențiere semnificativă între elevii care sunt mai pasivi și cei care sunt activi în stimularea și facilitarea colaborării.

Pentru măsurarea nivelurilor de creativitate a elevilor în baza caracteristicilor stabilite în profilul elevului creativ (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*) a fost efectuat calculul statistic din aplicarea formulei mediei aritmetice. Estimarea valorilor „medii” pentru fiecare criteriu a presupus adunarea valorilor de la cei patru indicatori pentru fiecare variabilă și împărțirea sumei totale la același număr de indicatori. Estimarea valorilor medii ale caracteristicilor profilului elevului creativ a urmat modelul aplicării formulei mediei simple: $M = a_1 + a_2 + a_3 + a_4 / 4$, unde M este valoarea mediei, iar a_1, a_2 etc sunt valorile indicatorilor supuși măsurării. Din măsurările efectuate asupra fiecărei variabile a fost efectuat calculul mediei generale: $M = M_1 + M_2 + M_3 + M_4 / 4$, pentru a obține rezultatul mediei aritmetice a celor 4 variabile, fiecare având câte 4 indicatori. Comparând datele din grupul experimental și grupul de control la etapa de constatare, se observă câteva diferențe semnificative, în special în variabilele „*curios*” și „*original*”.

Pentru indicatorul *curiozitate*, subiecții din grupul experimental au înregistrat o medie de 49,23 % la nivelul *minim*, în timp ce grupul de control, la fel, un procent foarte apropiat, de 51,61 %, indicând o tendință similară de implicare scăzută la acest nivel. Totuși, în grupul experimental, 18,46 % din subiecți sunt la nivelul *înalt*, comparativ cu 17,74% în grupul de control, ceea ce denotă o ușoară diferență în ceea ce privește elevii care manifestă un interes puternic pentru învățare și explorare activă. La variabila *originalitate*, ambele grupuri au o distribuție similară la nivelurile *minim* și *înalt*, dar cu diferențe mici. Grupul experimental prezintă 58,46 % elevi la *minim*, grupul de control are 58,06 %. La nivelul *înalt*, grupul experimental are 13,21 % față de 11,29% în grupul de control, indică o ușoară diferență în proporțiile elevilor capabili să propună idei inovatoare.

Figura 4. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (constatare, GE-GC)

Abordat drept „referențial care orientează, dar nu limitează, permițând elevului o dezvoltare diferită, în ritm propriu, iar profesorului și școlii alegeri prin care să transpună profilul în practica educațională, în acord cu nevoile, interesele, potențialul și opțiunile elevilor” [40], parcursul metodologic al dezvoltării creativității elevului din învățământul primar prin strategii educaționale va fi fundamentat pe *principiile* care au stat la baza profilului de formare al absolventului din învățământul preuniversitar. Adresabilitatea profilului de formare al absolventului menționat în documentul în cauză, a contribuit la proiectarea activităților de învățare privind dezvoltarea „atributului creativ” al elevului, utilizarea resurselor de învățare și crearea de contexte educaționale în afara activității școlare, stimulate de aplicarea strategiilor educaționale în dezvoltarea creativității. Prin integrarea acestor dimensiuni, capitolul oferă un cadru conceptual, care fundamentează utilizarea strategiilor educaționale ca mecanisme și instrumente în dezvoltarea creativității elevilor din ÎP, contribuind la formarea personalității creative.

Capitolul 3 „Valorificarea experimentală a Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale” prezintă dimensiunea aplicativă a cercetării, având ca scop validarea eficienței modelului conceptual și a strategiilor educaționale propuse în dezvoltarea creativității elevilor.

Demersul experimental este structurat pe etape distincte, care permit analiza, implementarea și evaluarea intervenției pedagogice. În prima etapă este analizat specificul și nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar, prin intermediul cercetării de constatare, care a permis identificarea nivelului inițial al indicatorilor potențialului creativ (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme). Această etapă evidențiază particularitățile manifestării creativității la elevi, precum și influența factorilor educaționali asupra dezvoltării acestora.

Eșantionul cercetării a fost format din două categorii de subiecți: 127 de elevi și 53 de profesori din învățământul primar. Grupul experimental e constituit din 65 de elevi din cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, completat din 3 clase de elevi; grupul de control a fost alcătuit din 62 de elevi din Liceul Tehnologic Economic „Nicolae Iorga”, din Pașcani, județul Iași, România, constituit din 2 clase de elevi. Grupul cadrelor didactice reprezintă participanții la Cursul de formare prin Casa Corpului Didactic (CCD) „Creativitatea - o necesitate în școală și în activitățile non-formale”, chestionați în scopul cercetării (scrisoarea Nr. 1119/04.10.2021. Cercetarea experimentală s-a desfășurat în perioada 2020–2023 pe eșantionul de bază, fiind reluată ulterior, în anul de învățământ 2025–2026, pe un eșantion suplimentar de elevi din seria următoare, în vederea măsurării și comparării variabilelor comportamentului creativ al elevilor.

Ipotezele cercetării experimentale au fost deduse din *ipoteza generală*, potrivit căreia, dacă strategiile educaționale valorificate axate pe activități autonome sunt aplicate sistematic, structurate în funcție de gradul de dirijare, întemeiate pe principii pedagogice și utilizate în contexte educaționale variate, atunci nivelul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar sporește semnificativ, fiind reflectat în indicatorii de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate față de probleme și în formarea profilului elevului creativ, în condițiile în care:

1. strategiile educaționale sunt structurate în funcție de gradul de dirijare (directive, semidirective și nondirective) și includ situații de învățare axate pe activități autonome, ceea ce determină creșterea progresivă a nivelului creativității elevilor, odată cu sporirea autonomiei în învățare;

2. strategiile educaționale axate pe activități autonome de învățare sunt aplicate sistematic în contexte educaționale formale și nonformale, fapt care intensifică manifestarea și transferul comportamentelor creative;

3. activitățile autonome de învățare sunt integrate constant în demersul didactic, contribuind la consolidarea profilului elevului creativ, reflectat în inițiativă, originalitate și autonomie în rezolvarea sarcinilor.

Metode și instrumente de cercetare:

1) Testul a folosit *proba de evaluare, ca instrument*: alcătuită din 5 exerciții, în baza criteriilor pentru măsurarea nivelului potențialului creativ al elevului din învățământul primar (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme).

2) Observarea a folosit *fișa de observare, ca instrument*: fișa „Nevoia (Trebuința – n.a.) de cunoaștere”, preluată din ghidul teoretico-metodologic, autori A. Bolboceanu, A. Cucer, E. Furdui, Batog [25, p. 190-191] și aplicată individual la fiecare copil, în vederea evaluării interesului pentru noutate.

3) Chestionarul pentru cadre didactice „Dezvoltarea creativității prin strategii educaționale la elevii din învățământul primar” a folosit *ghidul de întrebări, ca instrument*: răspunsurile cadrelor didactice din încercuirea opțiunilor vor demonstra nivelul de constatare a metodelor și tehnicilor utilizate în procesul didactic pentru dezvoltarea creativității elevilor și asocierea acestora cu strategiile educaționale.

Identificarea variabilelor cercetării s-a efectuat în baza literaturii de domeniu și realizarea sintezelor privind soluționarea problemei cercetării, având ca scop dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, „când anumite însușiri psihice pot fi valorificate cu eficiență maximă și orientate spre dezvoltarea dimensiunilor de personalitate corespunzătoare lor, activizând potențialul creativ, evidențiind puterea de creație, ca factor intern, consideră D. Patrașcu [127, p. 22].

Tabelul 3. Designul cercetării experimentale

Etapele	Grupuri	Metode și instrumente	Variabile măsurate
Preconstatare	GE (65)+ GC (62)	Observarea (<i>trăsăturilor personalității elevului creativ</i>)	<i>curios, tenace și disciplinat, colaborativ și original</i>
Constatare	GE (65)+ GC(62)	Proba de evaluare (a performanțelor creative)	1. Fluiditate 2. Flexibilitate 3. Originalitate 4. Elaborare
		Observarea (interesului pentru cunoaștere / motivația)	
Control	GE (65)+ GC(62)	Proba de evaluare (a performanțelor creative)	5. Sensibilitate față de probleme
		Observarea (<i>trăsăturilor personalității elevului creativ</i>)	

Măsurarea nivelului creativității elevilor în baza testului din 5 probe de evaluare, alcătuită din cinci exerciții (tabelul 3.) pentru evaluarea dimensiunilor *flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme*, pe intervalul de la scăzut la înalt. Baremul de evaluare,

construit pe baza acestor criterii și a punctajului, a permis determinarea nivelului general al creativității elevilor prin agregarea scorurilor obținute la fiecare exercițiu.

Tabelul 4. Grila de apreciere a nivelului de creativitate al elevilor în baza testului

Variabile	Metoda de cercetare	Caracteristici de evaluare a nivelului creativității	niveluri		
			scăzut	mediu	înalt
			punctaj atribuit		
Fluența	Proba 1	numărul total de răspunsuri	6	12	18
Flexibilitatea	Proba 2	numărul de întrebuniări neobișnuite	7	14	21
Originalitatea	Proba 3	rarity statistice a acestor idei sau soluții	3	6	9
Elaborarea	Proba 4	numărul de detalii din răspunsurile date	2	4	6
Sensibilitatea față de probleme	Proba 5	rapiditatea de a descoperi erori, inadvertențe, contradicții	2	4	6

În cercetarea fenomenului creativității la etapa experimentală s-a realizat o corelație între itemii fișei de observare și elementele gândirii creative, determinate și evaluate prin intermediul itemilor probelor de evaluare. Intensitatea trebuinței de cunoaștere determină intensitatea motivației de cunoaștere și învățare, argument invocat în selectarea instrumentului de cercetare și evaluarea rezultatelor în baza fișei de observare.

Tabelul 5. Variabilele determinate pentru măsurarea nivelului creativității elevului din fișa de observație

Manifestări ale trebuinței de cunoaștere	variabilele ale cercetării		
	în baza fișei de observație	în baza probelor de evaluare	
elevul se ocupă timp îndelungat (3 ore și mai mult) cu lucrul intelectual = timpul dedicat activității intelectuale (3 ore și mai mult)	interes cognitiv / elaborare	elaborare	Proba 4
când se pune o întrebare care solicită agerime elevul preferă = opțiunile elevului pentru oferirea răspunsului	flexibilitate	flexibilitate	Proba 2
elevul citește literatură suplimentară = dorința / nevoia elevului pentru soluționare de probleme	sensibilitate față de probleme	sensibilitate față de probleme	Proba 5
într-o activitate interesantă, intelectuală elevul se manifestă = diversificarea răspunsului oferit de elev prin formele comunicării (emoții) la activitățile intelectuale interesante	originalitate	originalitate	Proba 3
elevul pune învățătorului întrebări = elevul produce cu ușurință și rapiditate idei, asociații, activizându-și curiozitatea prin adresarea de întrebări învățătorului	fluiditate	fluență	Proba 1

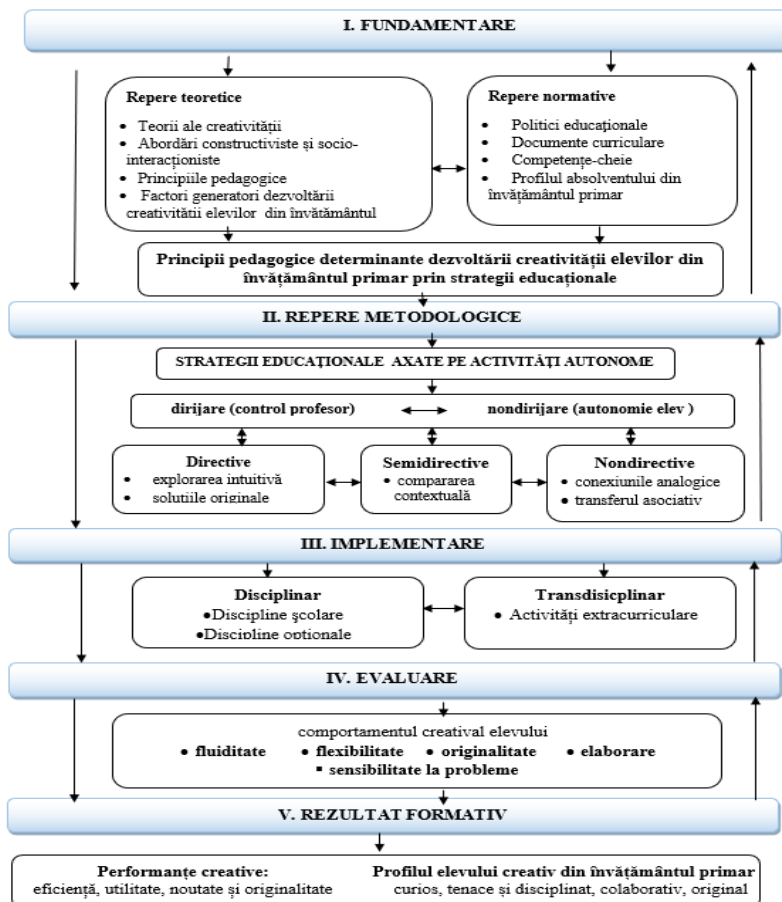
Chestionarul „Dezvoltarea creativității prin strategii educative la elevii din învățământul primar” a fost completat de cadrele didactice din învățământul primar. Obiectivele chestionarului vizează:

- identificarea tipurilor de activități cu valențe creative integrate în cadrul lecțiilor;
- evidențierea frecvenței utilizării activităților creative în demersul didactic;
- identificarea strategiilor educaționale apreciate de cadrele didactice, ca fiind eficiente în stimularea creativității elevilor;
- explorarea modalităților de dezvoltare a creativității în contextul educației digitale.

În concluzia etapei de constatare a experimentului pedagogic, menționăm că rezultatele obținute indică un nivel modest al dezvoltării creativității elevilor, reflectat prin manifestări limitate ale dimensiunilor evaluate (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme), ceea ce evidențiază insuficienta dezvoltare a potențialului creativ în cadrul activităților școlare și extrașcolare. Această situație relevă necesitatea intervenției pedagogice, orientate spre valorificarea strategiilor educaționale menite să dezvolte inițiativa elevilor pentru a fi originali în

răspunsuri, a tinde spre nou din curiozitate, a colabora, a fi meticulos în cercetare etc. într-un context de învățare. Totodată, diferențele constatate dintre finalitățile asumate la nivel normativ și practice didactice evidențiază necesitatea conceptualizării cadrului metodologic, care să asigure coerența dintre fundamentarea teoretică, operaționalizarea metodologică și validarea rezultatelor experimentale.

În cadrul stabilit privind dezvoltarea creativității la elevii din învățământul primar a fost proiectat pentru implementare și valorificare prin rezultate experimentale **Programului de dezvoltare a creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome.**

Figura 5. Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome

Fundamentat pe interdependența dintre teorie și practică, Programul valorifică reperele conceptuale ale creativității și le transpune într-un demers metodologic etapizat și operațional, integrând tipuri de strategii educaționale operaționalizate în specifice dezvoltării creativității, demersuri de implementare, criterii de evaluare a nivelului de dezvoltare a creativității elevului și indicatori de performanță. Programul elaborat se afirmă drept instrument metodologic, proiectat pentru optimizarea procesului educațional, în măsură să favorizeze dezvoltarea creativității, ca dimensiune esențială a formării personalității creative a elevului din învățământul primar: curios,

tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ. Prin modul de structurare, programul asigură articularea logică dintre reperele teoretico-normative și intervenția didactică, facilitând trecerea de la cadrul teoretic al dezvoltării potențialului cognitiv la aplicarea sistematică a strategiilor educaționale în situații concrete de stimulare a potențialului creativ. Această construcție, oferă un cadru explicativ, procedural, aplicativ și autoreglator, specific cercetării pedagogice experimentale.

I. Fundamentarea este primul nivel, care vizează ancorarea tehnologiei în repere teoretice și normative, conferind legitimitate și direcție aplicativă intervenției pedagogice. *Reperetele teoretice* includ concepțiile privind creativitatea (teoriile creativității, abordările constructiviste și socio-interacționiste), care explică mecanismele generării ideilor, flexibilității cognitive și rezolvării problemelor. *Reperetele normative* sunt reprezentate de documentele curriculare și de politicile educaționale care promovează dezvoltarea competențelor-cheie, autonomia în învățare și formarea profilului absolventului. În acord cu această viziune, *nivelul de fundamentare va asigura coerența dintre dimensiunea conceptuală și aplicativă a tehnologiei, orientând selecția și organizarea strategiilor educaționale în raport cu finalitățile dezvoltării creativității elevilor.*

II. Reperetele metodologice vizează nivelul metodologic, care structurează intervenția didactică prin tipologia strategiilor educaționale și a strategiilor didactice utilizate. **Strategiile educaționale** sunt stabilite în funcție de gradul de implicare a cadrului didactic în procesul de dezvoltare a creativității elevilor: *directive, semidirective și nondirective*. Această structurare reflectă o progresie de la implicarea sporită a cadrului didactic la autonomia creativă a elevului, necesară dezvoltării potențialului creativ al elevului. Operaționalizarea strategiilor educaționale în *strategii specifice dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar* asigură funcționalitatea demersului pedagogic, întrucât fiecare categorie stimulează procese cognitive specifice pentru dezvoltarea creativității, concretizate în *strategia explorării intuitive, strategia soluțiilor originale, strategia transferului asociativ, strategia conexiunilor analogice, strategia afirmării creative.*

III. Componenta „implementare transversală” este proiectată în scopul valorificării demersurilor complementare, aplicate transversal: a) **disciplinar** (în cadrul disciplinelor școlare și al disciplinelor opționale, unde strategiile sunt integrate în activitățile curente de predare-învățare); b) **transdisciplinar** (prin activități extracurriculare organizate în contexte nonformale, care permit extinderea experienței cognitive, transferul achizițiilor și aplicarea creativă a cunoștințelor). Dimensiunea transversală imprimă un caracter integrator dezvoltării creativității elevilor, întrucât pot fi transferate și rearticulate în contexte mai largi, intersectându-se și reorganizându-se într-o configurație flexibilă, susținută de discipline, module și teme cu aplicabilitate transversală.

IV. Evaluarea nivelului de dezvoltare a creativității este componenta, care asigură în Programul dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare criteriile operaționale, ce reflectă dimensiunile potențialului creativ: *fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare, sensibilitate la probleme*. Aceste criterii permit măsurarea progresului elevului și ajustarea intervenției pedagogice.

V. Valorile elevului creativ sunt deduse din configurarea *Profilului creativ al elevului la etapa învățământului primar*, aceasta fiind componenta în care este definit rezultatul formativ al tehnologiei, ca demers coerent de formare a personalității creative a elevului: *originalitate, colaborare, curiozitate, tenacitate și disciplină cognitivă*. Integrarea dimensiunilor *teoretică și normativă, metodologică, operațională și evaluativă* în structura tehnologică, configurează demersul intervențional etapizat, care, prin articularea componentelor, facilitează de cunoștințe ale elevilor în contexte creative, educaționale variate.

În planul fundamentării programului, **reperetele teoretice** integrează conceptual *teoriile creativității, abordările constructiviste și socio-interacționiste și a teoriilor dezvoltării personalității elevului* (A. Maslow [19]. Teoria lui J. Piaget, cu accent pe rolul experienței și

interacțiunii cu mediul în dezvoltarea inteligenței, este o *teorie constructivistă*, care explică modul în care copiii își construiesc cunoașterea, afirmă D. Sălăvăștru [34, p. 41], (J. Piaget [30]). La nivel epistemologic, construcția Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare se întemeiază pe contribuțiile din teoria creativității. Concepția lui J. P. Guilford fundamentează *teoria activizării potențialului creativ al elevilor*, demonstrând, că originalitatea și flexibilitatea reprezintă dimensiuni cognitive distincte, susceptibile de dezvoltare prin intervenție educațională. Aceste dimensiuni sunt ulterior argumentate și ilustrate de M. Fryer prin exemple relevante din activitatea cadrului didactic, care demonstrează modalitățile concrete de stimulare a comportamentului creativ în context școlar [65] și de I. Cerghit, în prezentarea sistemelor de instruire alternative și complementare [7]. Pedagogia autodezvoltării, conceptualizată de C. Paquette, converge cu *paradigma interacționistă*, care explică formarea personalității și a competențelor transversale, ca rezultat al relaționării, în care educatorul mediază contexte de reflecție, dezvoltând sensibilitate la rezolvarea problemei.

În Programul dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare Reperele metodologice sunt operaționalizate prin **Strategii educaționale (SE)**, clasificate în funcție de gradul de dirijare a elevului. Opțiunea pentru clasificarea strategiilor educaționale în *directive (SED)*, *semidirective (SESD)* și *nondirective (SEND)*, a rezultat din tendințele abordate în teoriile personalității, fundamentate în *modelele personaliste de predare*, care evidențiază două principalele tendințe: *educația directivă și educația nondirectivă*. *Strategiile nondirective* sunt fundamentate pe conceptul de *educație non-directivă*, reprezentată de pedagogia rogeriană [37]. În această perspectivă, „profesorul nu prescrie conduite, nu formulează judecăți evaluative și nu exercită autoritate constrângătoare; intervenția didactică este oferită la solicitarea sau în funcție de nevoile elevului” [4, p. 44]. Clasificarea de referință în lucrare (I. Cerghit și L. Vlăsceanu) [8] este o taxonomie logică, integrată în structura metodologică a Programului, care indică gradul de libertate creativă a elevului și câtă structură impune profesorul pe continuumul *dirijare accentuată (control profesor) - nondirijare (autonomie elev)*. Cele trei categorii de strategii educaționale, conceptualizate în cercetarea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, argumentează *ascensiunea autonomiei elevului* și descendența dirijării cadrului didactic, fundamentată în capitolul 2 al lucrării.

Componenta, care particularizează metodologic *strategiile educaționale directive, semidirective și nondirective* prin demersul tehnologic, este susținută de *strategiile operaționalizate specific dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar*, precum *explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală*. Fiecare din aceste strategii a fost elaborată specific dezvoltării creativității elevului din învățământul primar. Raporturile metodologice privind implementarea strategiilor educaționale se realizează *transversal prin demersurile: a) disciplinar - în discipline școlare și discipline opționale; b) transdisciplinar - prin activități extracurriculare, organizate nonformal*.

Tabelul 6. Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin demersul disciplinar (discipline de bază)

Tipul strategiei		Matematică	Limba și literatura română	Educație civică	Arte vizuale și abilități practice	Performanțe creative	Profilul elevului
Educațională	Specifică DC						
Directivă	explorării intuitive	Identificarea unei reguli matematice pe baza rezolvării mai multor	Descoperire a regulilor gramaticale din exemple de texte.	Identificarea valorilor civice pornind de la situații concrete din viața școlară.	Descoperire a principiilor compoziției prin analizarea		

		exerciții.			lucrărilor artistice.		
Directivă	explorării intuitive	Identificarea unei reguli matematice pe baza rezolvării mai multor exerciții.	Descoperirea regulilor gramaticale din exemple de texte.	Identificarea valorilor civice pornind de la situații concrete din viața școlară.	Descoperirea principiilor compoziției prin analiza lucrărilor artistice.	eficiență fluiditate flexibilitate utilitate	curios tenace și disciplinat
	soluțiilor originale	Aplicarea unei formule cunoscute în exerciții variate.	Aplicarea unei reguli ortografice explicate anterior.	Aplicarea unei norme sau reguli de comportament discutate anterior.	Aplicarea unei tehnici artistice demonstrat e de profesor.		
Semidirectivă	transferului asociativ	Îmbinarea explicației profesorului cu explorarea de soluții proprii.	Alternarea analizei ghidate cu redactarea creativă independentă	Dezbateri ghidate urmata de formularea autonomă a unor propuneri civice.	Demonstrație tehnică urmata de reinterpretare creativă.	elaborare noutate	colaborativ
Nondirectivă	conexiunilor analogice,	Stabilirea de relații între probleme similare pentru transfer de rezultate.	Compararea personajelor din texte diferite pentru identificarea asemănarilor.	Identificarea asemănarilor între situații civice diferite pentru soluționarea unui conflict.	Realizarea unei creații inspirate dintr-un model artistic cunoscut.	sensibilitate la probleme originalitate	original
	comparației contextuale	Rezolvarea liberă a unei situații-problemă deschise.	Crearea unei povești originale pornind de la o imagine.	Propunerea de soluții proprii pentru o situație socială sau comunitară.	Realizarea unei lucrări artistice fără model prestabilit.		

Activitățile de învățare proiectate în sarcini didactice formulate prin verbe de acțiune (*a identifica, a aplica, a explora, a compara, a propune, a crea, a dezbate, a reinterpretare, a transfera, a rezolva etc.*) evidențiază faptul, că performanțele creative ale elevilor se dezvoltă gradual, pe măsura implicării lor în activități autonome, structurate de strategiile aplicate la ghidarea accentuată spre autonomie. Valoarea acestor sarcini rezidă în funcția lor formativă, întrucât verbul care formulează acțiunea didactică orientează procesul creativ mobilizat de elev:

1) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale directive*, verbe precum *a identifica, a descoperi, a aplica*, favorizează antrenarea *explorării intuitive, a fluidității și a sensibilității față de relații și reguli*, constituind premise pentru manifestările inițiale ale creativității. În această etapă, performanțele creative se exprimă prin capacitatea elevilor de a observa regularități, de a genera prime soluții și de a valorifica modele oferite în contexte noi.

2) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale semidirective*, formulate prin verbe precum *a îmbina, a alterna, a formula, a reinterpretare*, se consolidează *flexibilitatea cognitivă, capacitatea de combinare a ideilor și elaborarea soluțiilor proprii*. Prin aceste sarcini, elevii sunt atrași în demersuri de investigare și reconstrucție, în care creativitatea se afirmă prin diversificarea perspectivelor, transfer de sensuri și inițiativă progresivă în rezolvarea sarcinilor.

3) în secvențele activităților în care sunt *aplicate strategiile educaționale nondirective*, verbele *a compara, a stabili relații, a propune, a crea, a rezolva*, se configurează sarcini deschise,

orientate spre autonomie și producție originală. În acest registru se conturează performanțe creative superioare, reflectate în originalitate, elaborare, capacitatea de transfer contextual și formularea unor răspunsuri personale la situații-problemă. Elevul nu mai reproduce sau adaptează doar soluții, generează produse proprii, manifestând inițiativă, imaginație și independență cognitivă.

Sunt prezentate aspecte privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin **componenta disciplinelor școlare**, analizate din perspectiva aplicării strategiilor educaționale. Prin exemple concrete la disciplinele **Matematică, Limba și literatura română, Educație civică, Arte vizuale și abilități practice**, este evidențiat modul în care fiecare disciplină contribuie prin conținuturi și modalități de organizare a învățării la stimularea proceselor implicate în dezvoltarea performanțelor creative, precum explorarea, flexibilitatea cognitivă, generarea de idei, transferul etc.

Un exemplu aplicat în cadrul lecțiilor de **Matematică din aria curriculară „Matematică și științe ale naturii”**, clasa a IV-a, pentru a stimula dezvoltarea creativității elevilor prin activități autonome de învățare, pornind de la rezolvarea unor probleme concrete prin tipurile de strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, valorificate diferențiat, în funcție de gradul de implicare a elevului în situația de învățare.

1. Disciplina școlară Matematică

Situație de învățare: *Elevii sunt implicați într-un demers investigativ privind diversitatea populației orașului Iași, pornind de la date statistice prezentate sub formă de tabel sau grafic. În cadrul activității, elevii analizează informațiile disponibile, identifică structura populației pe naționalități și determină numărul locuitorilor aparținând altor naționalități. Activitatea este organizată astfel încât să faciliteze interpretarea datelor, formularea de întrebări și elaborarea de răspunsuri argumentate, valorificând conexiuni cu realitatea socială și dezvoltând interesul pentru analiza datelor.*

Sarcina didactică: Determinați numărul de locuitori de alte naționalități din orașul Iași.

Competențe specifice:

5.1. Citirea, scrierea și compararea numerelor naturale în concentrul 0-1 000 000.

5.3: Organizarea și interpretarea datelor în tabele, grafice cu bare sau pictograme

Principiul pedagogic al orientării nondirijate în dezvoltării creativității

Scopul activității: Structurarea explicită a demersului de analiză a datelor

Tipul strategiei: *educațională nondirectivă*, operaționalizată pentru dezvoltarea creativității în strategiile *explorării intuitive și soluțiilor originale*

Metode și tehnici: *metodele de explorare* (pentru investigarea datelor demografice); *metodele interogative* (prin formularea de întrebări privind structura populației în baza tehnicii „Explozia stelară”).

Tabelul 7. Operaționalizarea situației de învățare în sarcini orientate spre activitate autonomă în dezvoltarea creativității elevilor (matematică)

<i>Variabila /Performanța</i>	<i>Indicatorii performanței</i>	<i>Sarcini orientate spre activitate autonomă</i>	<i>Alegerile creative ale elevilor pentru activități autonome de învățare</i>	<i>Nr elevi</i>
Fluiditate	numărul total de răspunsuri	Enumerati cât mai multe moduri prin care se poate reprezenta numărul de locuitori de alte naționalități din orașul Iași	Operații matematice	39
			Scheme	5
			Desene	21
Flexibilitate	numărul de abordări și schimbări de strategie	Rezolvați problema utilizând metode diferite și formulați cel puțin o întrebare care schimbă perspectiva problemei	Metode diferite utilizate	28
			Întrebări reformulate	23
			Schimbări de strategie	14

Originalitate	raritatea statistică a ideilor sau soluțiilor	Propuneți o modalitate proprie și neobișnuită de rezolvare (problemă creată, reprezentare grafică, poveste matematică)	Soluții originale	12
			Probleme create	35
			Reprezentări neobișnuite	18
Elaborare	numărul de detalii din răspunsuri	Detaliați rezolvarea problemei, explicând etapele și completând cu exemple, reprezentări sau justificări	Răspunsuri detaliate	35
			Explicații complete	27
			Exemple suplimentare	3
Sensibilitate față de probleme	identificarea erorilor și formularea de noi situații-problemă	Identificați erori sau informații lipsă și formulați întrebări sau probleme noi pornind de la datele oferite	Erori identificate	24
			Întrebări formulate	14
			Probleme noi create	27

Sinteza realizată cu ajutorul inteligenței artificiale evidențiază coerența dintre întrebările profesorului, acțiunile cognitive ale elevului și efectele formative produse, demonstrând contribuția tehnicii la dezvoltarea *fluidității, flexibilității, originalității și capacității de elaborare, ca dimensiuni ale profilului elevului creativ*. Tehnica **Explozia stelară**, valorificată ca demers de investigare ghidată, facilitează trecerea de la interogație la construcția soluției prin activarea conexiunilor, argumentării și elaborării creative.

Prin activități autonome de învățare, strategia educațională nondirectivă, elevii au explorat independent datele și au interpretat liber informațiile privind implicarea populației în ecologizarea orașului, formulând concluzii și soluții proprii. Activitatea s-a desfășurat în condițiile unei autonomii accentuate, elevii alegând independent modalitățile de analiză, interpretare și prezentare a ideilor. În acest context, au realizat asocieri personale între datele analizate și problemele comunității, au propus modalități originale de implicare în activități de ecologizare și au elaborat soluții creative, dezvoltând flexibilitatea gândirii, inițiativa și capacitatea de rezolvare autonomă a problemelor. Alte exemple de activități de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale la disciplina Limba română și celelalte discipline incluse în proiectul experimental, pot fi consultate în anexele lucrării.

În perioada etapei experimentului formativ elevii din grupul experimental al cercetării au participat la două cursuri opționale: **1) Provocări creative și 2) Copilărie, joc și fantezie**. Prin integrarea acestor strategii în contexte variate de învățare, susținute transversal la nivelul disciplinelor opționale prin activități autonome de învățare, s-a urmărit activarea mecanismelor procesului creativ, precum explorarea, flexibilitatea cognitivă, generarea de idei și transferul creativ, contribuind astfel la configurarea profilului elevului creativ.

Tabел 8. Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin disciplinele opționale

Tipul strategiei		Disciplinele opționale	
Educațională	Specifică	Provocări creative	Copilărie, joc și fantezie
Directivă	explorări intuitive	Identificarea unor tipare creative pornind de la exemple demonstrate de profesor (model de colaj, model de creație literară).	Observarea și clasificarea elementelor naturale în „Atelierul de colaj natural” pentru formularea unor reguli simple de combinare.
	soluțiilor originale	Aplicarea unor reguli de realizare a produsului creativ explicate anterior (structura unei povești, etapele realizării unui proiect).	Construirea unei lumi fantastice pornind de la reguli stabilite (ex.: case rotunde, personaje care pot zbura).
Semi-directivă	transferului asociativ	Realizarea unor creații inspirate din modele artistice sau literare, reinterpretate liber.	Asocierea obiectelor uzuale cu semnificații noi în activitatea „Imaginația de la obiecte”.

Nondirectivă	conexiunilor analogice	Crearea unor produse originale (colaj, poveste, proiect) fără model prestabilit, pornind de la inspirații personale. Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple („lingura devine baghetă magică”, „cutia devine castel”); realizarea analogiilor între obiecte și situații;	Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple (lingura devine baghetă magică, cutia devine castel). Crearea compozițiilor artistice prin combinarea materialelor tradiționale și moderne
	comparației contextuale	Alternarea demonstrației cu explorarea liberă în realizarea unui produs creativ (Turul galeriei, proiect, portofoliu). Organizarea portofoliului personal; Elaborarea mini-proiectelor individuale	„Proiectul orașului visurilor” – combinarea imaginației libere cu aplicarea unor reguli de construcție și formularea de noi tipare. Crearea jocurilor proprii cu reguli formulate independent; selectarea produselor considerate reprezentative pentru portofoliu; formularea soluțiilor personale în contexte variate; realizarea activităților de reflecție și autoevaluare asupra propriilor creații

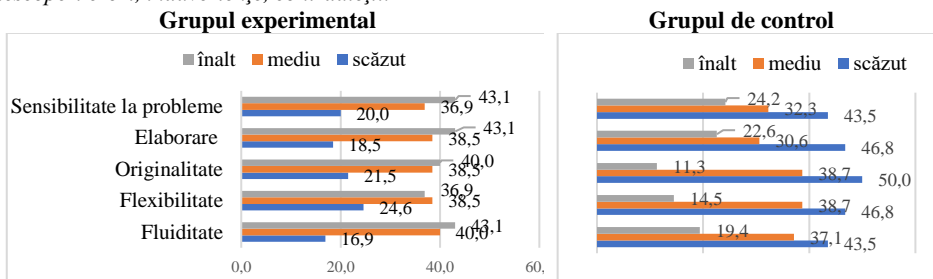
În conținutul lucrării sunt prezentate rezultatele implicării elevilor din învățământul primar în activitățile extracurriculare „**Miracolul copilăriei**”, „**Dumbrava minunată**” și „**Mărțișoare Cantacuzine**”, organizate în cadrul demersului transdisciplinar de dezvoltare a creativității elevilor prin valorificarea integrată a strategiilor educaționale axate pe activități autonome, orientate către autonomie, în corelație cu sarcini deschise, contexte aplicative și mecanisme de stimulare a indicatorilor performanței creative (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme). Analiza experiențelor copiilor axate pe activități autonome de învățare evidențiază modul în care participarea activă la contexte educaționale nonformale a contribuit la stimularea inițiativei și colaborării, precum și la consolidarea mecanismelor creative activate în cadrul activităților școlare.

Tablel 9. Cadrul de operaționalizare a strategiilor educaționale privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin disciplinele opționale

<i>Activități de asociere și reinterpretare creativă</i>	
Crearea unor produse originale (colaj, poveste, proiect) fără model prestabilit, pornind de la inspirații personale. Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple („lingura devine baghetă magică”, „cutia devine castel”); realizarea analogiilor între obiecte și situații;	Inventarea unor utilizări neobișnuite pentru obiecte simple (lingura devine baghetă magică, cutia devine castel). Crearea compozițiilor artistice prin combinarea materialelor tradiționale și moderne
<i>Activități de explorare liberă și transfer creativ</i>	
Alternarea demonstrației cu explorarea liberă în realizarea unui produs creativ (Turul galeriei, proiect, portofoliu). Organizarea portofoliului personal; Elaborarea mini-proiectelor individuale	„Proiectul orașului visurilor” – combinarea imaginației libere cu aplicarea unor reguli de construcție și formularea de noi tipare. Crearea jocurilor proprii cu reguli formulate independent; selectarea produselor considerate reprezentative pentru portofoliu; formularea soluțiilor personale în contexte variate; realizarea activităților de reflecție și autoevaluare asupra propriilor creații

La etapa de control a experimentului pedagogic, componentele performanței (*fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme*) au fost supuse măsurării prin alte cinci probe de evaluare, asemănătoare celor de la etapa de constatare, selectate din conținuturile curriculare (manuale și situații de învățare) pentru nivelul elevilor de clasa a IV-

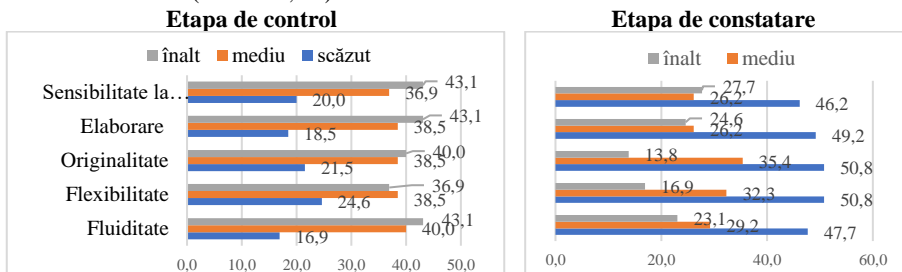
a, respectând aceleași standard de evaluare pentru fiecare din variabile: 1. Fluența (fluiditatea) - după numărul total de răspunsuri; 2. Flexibilitatea - după numărul de întrebări neobișnuite; 3. Originalitatea - după criteriul rarității statistice a acestor idei sau soluții; 4. Elaborarea - după numărul de detalii din răspunsurile date; 5. Sensibilitatea față de probleme - după rapiditatea de a descoperi erori, inadvertențe, contradicții.

Figura 6. Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza probelor de evaluare (plan comparat: GE – GC, etapa de control)

Comparând rezultatele pentru dezvoltarea nivelului creativității între cele două grupuri de elevi, observăm diferențe semnificative în ceea ce privește distribuția procentuală pe diferitele variabile, indicând o creștere constantă spre niveluri superioare ale rezultatelor grupului experimental pentru caracteristicile creativității la nivelul înalt (*fluiditate* - 43,1%, *flexibilitate* 36,9%; *originalitate* – 40%, *elaborare și sensibilitate la probleme* – câte 43,1%). Se observă în grupul de control mai mulți elevi cu intervalul înregistrat scăzut (43,1% - 50%) și medii (32,3% - 38,7%), dar mai puțini la un nivel avansat comparativ cu grupul experimental. La variabila *originalitate* elevii din grupul de control au o pondere semnificativ mai mare la nivelul înalt (11,3%); aceasta fiind cea mai scăzută valoare procentuală din toate variabilele, în timp ce grupul experimental prezintă o distribuție mai uniformă, cu o preponderență a nivelurilor medii și înalt. Concluzia evidențiată este, că în grupul experimental se constată o distribuție mai echilibrată și mai mulți elevi care ating nivelul superior de dezvoltare a creativității la toate variabilele, în timp ce grupul de control are o concentrație mai mare în intervalele medii și scăzute.

În etapa de control a experimentului, după aplicarea strategiilor educaționale, rezultatele au arătat o îmbunătățire considerabilă pentru toate valorile înregistrate de elevii din grupul experimental. Procentajul elevilor la nivel scăzut s-a micșorat pentru fiecare criteriu în intervalul (16,9% - 24,6%). La nivel mediu, procentajele au variat între 36,9% și 40%, indicând o creștere substanțială. Cel mai notabil a fost procentajul elevilor la nivel înalt, care a crescut semnificativ. Dacă la etapa de constatare pentru variabilele *originalitate și flexibilitate* nivelul scăzut a fost predominant (50,8%), cu valori medii și înalte relativ reduse (32,3% - 35,4%), la etapa de control nivelul înalt a crescut (40% - 36,9%).

Figura 7. Nivelurile de dezvoltare a creativității elevilor în baza probelor de evaluare (plan comparat: etapa de constatare – etapa de control; grupul experimental)

În tabelul 10 este reflectată valoarea p (Sig.) = 0,000 < 0,05 la compararea rezultatelor generale ale elevilor din grupul experimental la probele de evaluare realizate la etapele de constatare și control al experimentului pedagogic. Este prezentată dovada, că sunt diferențe semnificative în favoarea punctajului total la etapa de validare, prin urmare se constată o creștere semnificativă a mediei de la etapa de constatare (26,60) la etapa de validare (35,94).

Tabelul 10. Diferențele constatate din aplicarea testului T-student

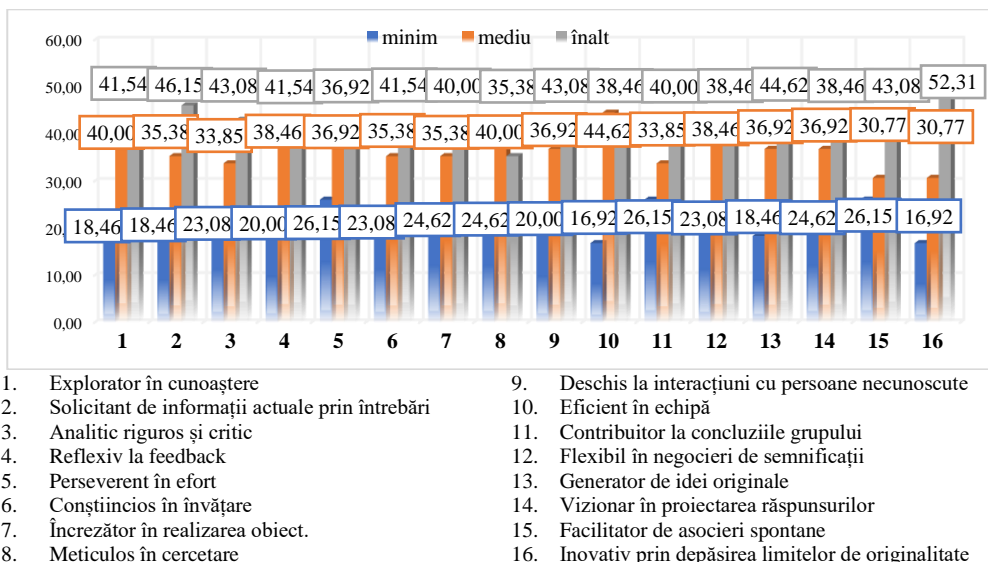
Grupul experimental (GE)	Media	Abaterea standard	Eroarea standard a mediei	95% Intervalul de încredere		t	df	Sig. (2- tailed)
				Limita inferioară	Limita superioară			
				-9,338	6,683			

Având în vedere că în etapa de constatare nu există o diferență semnificativă statistic între grupul experimental și grupul martor, lucru care sugerează că ambele grupuri au pornit de la un nivel similar în ceea ce privește dezvoltarea creativității, iar în etapa de control, diferența devine semnificativă statistic și grupul experimental prezintă o medie semnificativ mai mare decât grupul martor, demonstrând că intervenția aplicată grupului experimental a avut un efect pozitiv asupra fluidității creativității. La etapa de control a cercetării experimentale s-a insistat pe aprecierea trăsăturilor de personalitate care au format *profilul elevului creativ* prin componentele determinate: *curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*.

Rezultatele obținute confirmă eficiența strategiilor educaționale și a activităților autonome de învățare din în cadrul cercetării, evidențiind impactul pozitiv al acestora asupra dezvoltării comportamentului autonom-creativ al elevilor din învățământul primar. Creșterea constantă a nivelurilor mediu și înalt pentru variabilele fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme demonstrează faptul că aplicarea sistematică a Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare contribuie la stimularea inițiativei, a independenței în învățare și a capacității elevilor de a genera soluții originale în contexte variate.

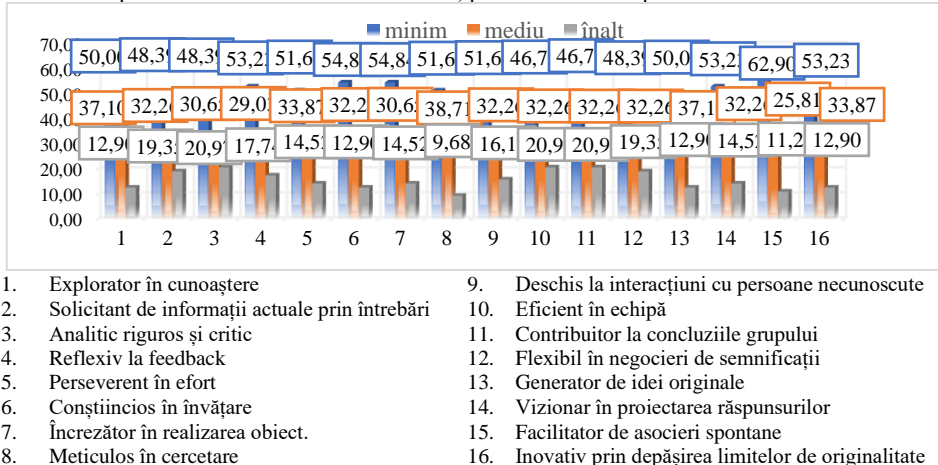
Eficiența programului este susținută și de caracterul repetabil al rezultatelor obținute în cadrul unei noi serii de elevi, ceea ce confirmă stabilitatea și funcționalitatea strategiilor educaționale valorificate în cercetare. Activitățile autonome organizate gradual pe continuumul dirijare-semi-dirijare-nondirijare au favorizat implicarea activă a elevilor în propriul proces de formare și dezvoltarea progresivă a autonomiei, reflecției și creativității. În această perspectivă, continuarea aplicării programului în activitățile curriculare, opționale și extracurriculare poate contribui la consolidarea unui cadru educațional orientat spre dezvoltarea potențialului creativ al elevilor, prin diversificarea situațiilor de învățare, valorificarea activităților autonome și stimularea participării active și responsabile a elevului în procesul educațional.

Caracterizarea rezultatelor în continuare este realizată în baza indicatorilor stabiliți pentru fiecare variabilă și criteriu operaționalizat. Analizând datele din figura 9, observăm că cele mai semnificative extreme ale grupului de elevi se observă la indicatorii „*Solicitant de informații actuale prin întrebări*” și „*inovativ prin depășirea limitelor de originalitate*”. La indicatorul „*Solicitant de informații actuale prin întrebări*”, 46,15 % dintre elevi se află la nivelul *înalt*, sugerând un număr semnificativ de elevi care sunt foarte activi în căutarea de informații și adresează întrebări detaliate pentru a înțelege subiectele în profunzime. Un număr considerabil de elevi capabili să depășească limitele convenționale și să propună soluții inovative sunt indicate de procentajul indicatorului „*inovativ prin depășirea limitelor de originalitate*”, 52,31 % dintre elevi aflându-se la nivelul *înalt*. Datele din figura 9 a grupului de control la etapa de control a experimentului pedagogic remarcă cele mai semnificative extreme la indicatorul „*facilitator de conexiuni*”, unde 62,90% dintre elevi se află la nivelul *minim*, sugerând o dificultate mare a acestora de a iniția sau sprijini colaborarea și de a conecta idei sau colegi. În schimb, 11,29% sunt la nivelul *înalt*, reflectând un procent scăzut de elevi cu abilități de leadership și inițiativă în crearea conexiunilor.

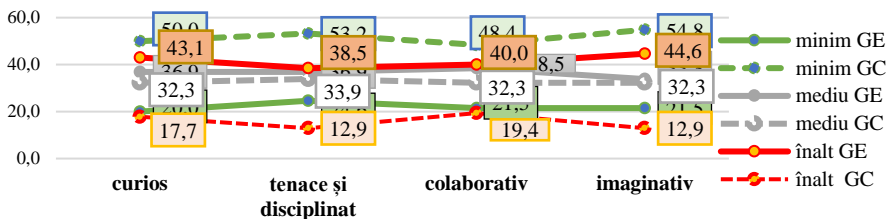
Figura 8. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GE, control)

În cadrul experimentului pedagogic, *etapa de control* a oferit bază de comparație pentru analiza impactului variabilelor testate în *etapa de constatare* și validarea rezultatelor. Măsurarea nivelurilor de creativitate a elevilor în baza caracteristicilor stabilite în profilul elevului creativ (*curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ*) a fost efectuată în baza calculului statistic din aplicarea formulei mediei aritmetice, prezentat în subcapitolul 3.1. al lucrării.

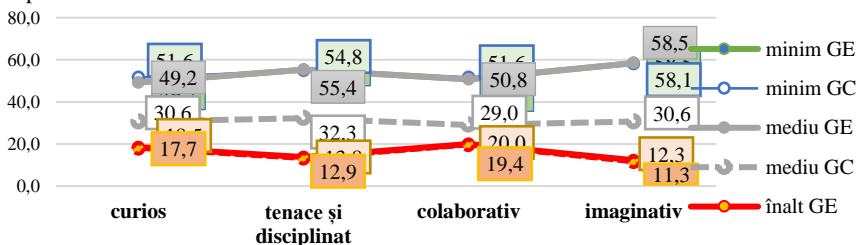
Figura 9. Niveluri de dezvoltare ale valorilor elevului creativ din învățământul primar (GC, control)

Au fost adunate valorile de la cei patru indicatori pentru fiecare variabilă și împărțirea sumei totale la același număr de indicatori a reprezentat valoarea „medie” pentru fiecare criteriu.

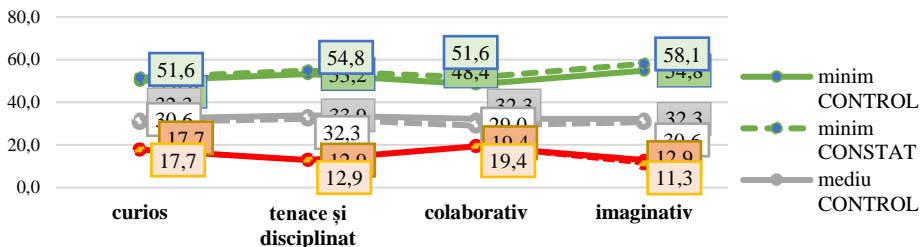
Figura 10. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de control)

Comparând rezultatele înregistrate de grupul experimental și grupul de control la etapa de control, se observă o creștere semnificativă a valorilor pentru grupul experimental, cu un procent mult mai mare de elevi înregistrând niveluri *înalte*. De exemplu, la variabila „*curios*” 43,08 % din elevii grupului experimental au atins nivelul *înalt*, față de doar 17,74 % în grupul de control, iar la „*original*”, grupul experimental a avut 44,62 % elevi în zona *înaltă*, comparativ cu 12,90 % în grupul de control. Mediul de dezvoltare stimulat de strategiile educaționale aplicate au sporit capacitatea de transfer analogic la elevi în raționamentul necesar pentru a rezolva creativ problemele pe baza similitudinilor. Procedeele specifice de adaptare, substituție, modificare, schematizare, tipizare, analogie, au creat condiții pentru dezvoltarea elevului imaginativ de 44,6 % în comparație cu etapa inițială la care s-a aflat de 12,9%. Compararea valorilor medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar din grupurile experimental și de control la etapa de constatare, prezintă un tablou al valorilor apropiate la toate criteriile (curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ), fapt ce validează raționamentul selectării grupurilor în cadrul cercetării experimentale.

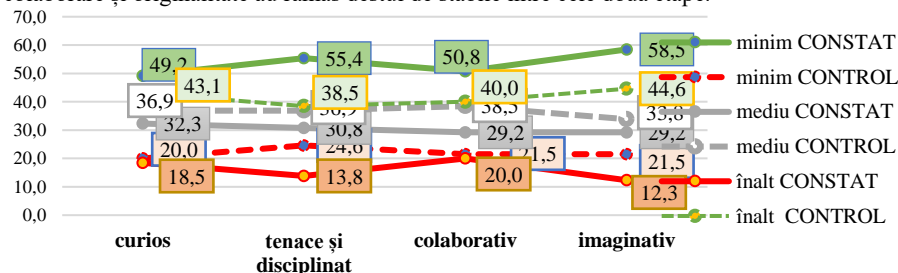
Figura 11. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor profilului elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE-GC, etapa de constatare)

Datele grupului de control între etapa de constatare și etapa de control, prezintă schimbări mici, fără modificări semnificative. La variabila „*curios*”, procentul elevilor care se află la nivelul *înalt* rămâne constant de 17,74%, iar la celelalte niveluri există doar variații minore. La „*tenace și disciplinat*”, creșterea procentului de elevi la nivelul „*mediu*” este mică de la 32,26 % la 33,87%, iar la „*colaborativ*” se înregistrează o scădere ușoară a procentului la nivelul „*minim*”, de la 51,61% la 48,39 % și o creștere la nivelul „*mediu*”, de la 29,03% la 32,26%. De asemenea, la „*original*”, există o mică scădere a procentului de elevi la nivelul „*minim*” și o ușoară creștere la nivelurile „*mediu*” și „*înalt*”.

Figura 12. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GC, etapele constatare-control)

Aceste schimbări sunt relativ mici, ceea ce sugerează că, în general, nu au existat progrese semnificative în dezvoltarea abilităților evaluate, iar nivelurile de curiozitate, tenacitate, colaborare și originalitate au rămas destul de stabile între cele două etape.

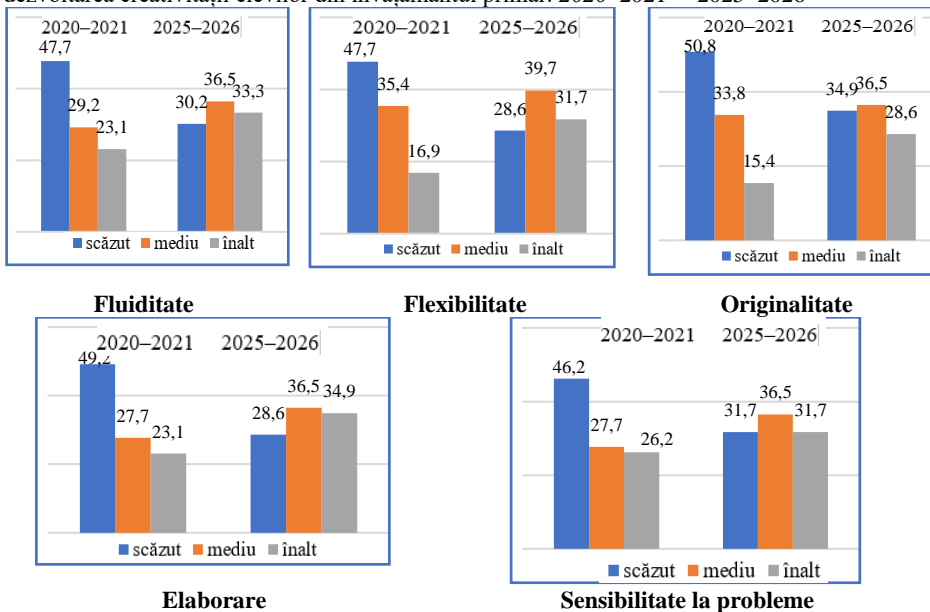
Figura 13. Valori medii privind nivelul de dezvoltare a valorilor elevului creativ din învățământul primar (plan comparat: GE, etapele constatare-control)

Comparând rezultatele grupului experimental la etapa de constatare și etapa de control, este evidențiată o creștere semnificativă a tuturor variabilelor, cu o pondere mai mare fiind înregistrat sporul pentru valorile elevului creativ „curios” și „original”. Valoarea *curiozitate* înregistrată de grupul experimental a urcat de la 18,46 % la 43,08 % elevi la nivelul *înalt*, ceea ce indică o dezvoltare semnificativă a interesului pentru învățare și explorare în această perioadă. De asemenea, criteriul *originalitate* a fost înregistrat de 44,62 % dintre elevi, care sunt acum la nivelul *înalt*, comparativ cu doar 12,31 % în etapa de constatare, semnificând o creștere considerabilă a abilității de a propune idei inovative și creative. Caracterizat de valori care-l propulsează spre idei noi, originale, și de „calitatea gândirii creative”, elevul de vârstă școlară mică adoptă caracteristicile profilului elevului creativ, care:

- manifestă o pasiune pentru învățare continuă, explorând subiecte complexe și interdisciplinare;
- adresează întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale;
- pune întrebări provocatoare care duc la descoperiri noi sau perspective originale;
- inițiază și conduce proiecte de explorare, colaborând pentru a extinde cunoștințele comune;
- reflectează în mod constant asupra procesului de învățare, integrând noi cunoștințe și experiențe în gândirea critică și în luarea deciziilor;
- demonstrează o determinare puternică în atingerea obiectivelor, chiar și în fața dificultăților;
- folosește cunoștințele dobândite în mod creativ și eficient în diverse contexte;
- manifestă o încredere puternică în abilitățile proprii și în capacitatea de a depăși provocările;
- analizează și compară surse multiple, asigurându-se de veridicitatea informațiilor;
- inițiază conversații și construiește relații cu ușurință, manifestând interes față de ceilalți;
- ia inițiativa în coordonarea și motivarea echipei, influențând pozitiv rezultatele colective;
- evaluează informațiile din diverse unghiuri și sintetizează idei complexe pentru a ajuta grupul;

- demonstrează o capacitate remarcabilă de a se adapta rapid la schimbări și de a aborda discuțiile din perspective diferite;
- propune soluții neconvenționale care provoacă gândirea tradițională și inspiră acțiuni;
- gândește strategic și vizionar, anticipând nevoile și provocările viitoare;
- este un catalizator pentru inițiative de colaborare, inspirând pe alții să colaboreze;
- inspiră și motivează pe ceilalți să depășească propriile limite, contribuind la dezvoltarea unei culturi inovatoare.

Pentru validarea rezultatelor experimentale și evidențierea dinamicii dezvoltării comportamentului creativ al elevilor, activitățile Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, au fost aplicate repetat unei noi serii de elevi din clasa a III-a, în anul de studii 2025–2026. În cadrul acestei etape au fost valorificate aceleași probe de evaluare orientate spre măsurarea variabilelor fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme, iar rezultatele obținute au fost comparate cu cele înregistrate la elevii clasei a III-a din anul de studii 2020–2021. Această abordare a permis verificarea stabilității și eficienței strategiilor educaționale aplicate în dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar. 2020–2021 2025–2026

Figurile 14. Dinamica dezvoltării indicatorilor creativității elevilor din învățământul primar în cadrul validării experimentale comparative (2020–2021 / 2025–2026)

Rezultatele comparative dintre anii 2020–2021 și 2025–2026 evidențiază o evoluție pozitivă a tuturor variabilelor creativității investigate, prin diminuarea ponderii elevilor situați la nivel scăzut și creșterea nivelurilor mediu și înalt. În cazul fluidității, nivelul scăzut s-a redus de la 47,7% la 30,2%, iar nivelul înalt a crescut de la 23,1% la 33,3%, ceea ce reflectă dezvoltarea capacității elevilor de a genera idei și răspunsuri variate în contexte creative. Evoluții semnificative se constată și la flexibilitate, unde nivelul scăzut a scăzut de la 47,7% la 28,6%, iar nivelul înalt a crescut de la 16,9% la 31,7%, demonstrând extinderea capacității elevilor de a aborda situațiile din perspective diferite și de a identifica soluții diverse.

Datele prezentate la etapa de control a experimentului au evidențiat eficiența strategiilor educaționale stabilite pentru Programul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar

prin strategii educaționale axate pe activități autonome. Prin menținerea constantă a condițiilor de stimulare a creativității prin strategiile educaționale *explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală* în grupul experimental a fost determinat efectul asupra variabilei independente, validitatea experimentului fiind aprobată și de precizia datelor obținute.

Concluzia, care se impune a fi valorificată în urma implementării **Programului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome**, argumentează, că *educația creativă în învățământul primar* se configurează ca o dimensiune integrată a procesului educațional, nefiind abordată ca finalitate autonomă. Prin implementarea strategiilor inovative propuse de cercetători precum A. Roșca [38], M. Roco [36], creativitatea poate fi cultivată eficient, oferind copiilor competențe pentru viitor. Perspectivele includ utilizarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare și integrarea învățării interdisciplinare pentru a amplifica potențialul creativ al elevilor. Aceste strategii includ metode didactice interactive, activități de grup și proiecte interdisciplinare ce încurajează explorarea și experimentarea.

Demersul de implementare a intervenției a demonstrat că dezvoltarea creativității presupune coerență metodologică, diversitate strategică și integrare transversală. Prin practicarea constantă a strategiilor educaționale adecvate, elevii au fost sprijiniți să își dezvolte curiozitatea față de cunoaștere, tenacitatea și disciplina în realizarea sarcinilor, capacitatea de colaborare în contexte variate și originalitatea în exprimare și rezolvare de probleme. Astfel, intervenția educațională a contribuit la configurarea progresivă a profilului creativ al elevului din învățământul primar, în acord cu criteriile și indicatorii ce reflectă patru tipologii esențiale ale elevului „*curios*”, „*tenace și disciplinat*”, „*colaborativ*” și „*original*”. Prin această distribuție contextuală se confirmă caracterul integrator al demersului metodologic, dezvoltarea creativității devine un proces sistemic, susținut printr-o progresie coerentă de la dirijare la autonomie, în care echilibrul dintre intervenția cadrului didactic și inițiativa elevului determină performanța și configurarea profilului elevului creativ. În acest mod, strategiile educaționale „se traduc” în practici didactice diferențiate, adaptate nivelului de dezvoltare a creativității elevului.

În structura programului elevul creativ este prezentat ca rezultat al implementării strategiilor educaționale, mediate prin mecanismele operaționale activate și susținute transversal în diverse contexte de învățare. Caracteristicile profilului (curiozitatea, tenacitatea, disciplina cognitivă, colaborarea și originalitatea) reflectă transformarea experienței educaționale într-un proces formativ, orientat spre dezvoltarea personalității creative a elevului din învățământul primar. Rezultatul final al întregului sistem este configurarea **Profilului elevului creativ**, caracterizat prin *originalitate, colaborare, curiozitate, tenacitate și disciplină cognitivă*. Prin această abordare, capitolul consolidează dimensiunea aplicativă a cercetării, demonstrând că valorificarea sistematică a strategiilor educaționale contribuie semnificativ la dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar și la formarea unei personalități creative, adaptabile și capabile să răspundă cerințelor educației contemporane.

CONCLUZII GENERALE

1. Studiul teoretico-aplicativ al problematicii dezvoltării creativității la elevii din învățământul primar a evidențiat în conținutul lucrării argumente prin care *s-a demonstrat caracterul complex și multidimensional al creativității, noutatea și originalitatea* fiind caracteristicile de bază ce reflectă pe deplin sensul creativității, *consolidat de variabile care justifică și întrețin procesul de creare inovativ: flexibilitate, fluiditate, elaborare și sensibilitate la probleme*. Generalizând afirmațiile cercetătorilor și teoriile lansate de savanți menționați în lucrare, convergem spre acceptarea unei definiții generale a creativității, ca un proces al cunoașterii flexibile și fluente, generatoare de idei dintr-o perspectivă diferită, bazate pe realizarea conexiunii între elemente preexistente în explorarea soluțiilor neconvenționale la probleme și crearea unui produs nou, original și util.

2. *Au fost evidențiate* valențele formative ale contextului educativ stimulat axat pe activități autonome de învățare și implicarea activă a elevului în *activitățile formale și nonformale*. Valorificarea activităților autonome de învățare a demonstrat importanța corelării *dintre sarcina didactică, metodele, resursele educaționale și particularitățile de vârstă ale elevilor*, în vederea *stimulării fluidității, flexibilității, originalității și elaborării creative*. În această perspectivă, activitățile autonome de învățare se afirmă ca modalități pedagogice operaționale prin intermediul cărora sunt create condițiile necesare formării și dezvoltării personalității creative a elevului din învățământul primar.

3. Prin demersul științific de fundamentare teoretico-metodologică a strategiilor educaționale a fost argumentată necesitatea dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, care valorifică ansamblul de condiții selectate din *taxonomiile strategiilor educaționale generale directive, semidirective și nondirective*, conceptualizate pe continuum-ul dirijare–nondirijare, în corelație directă cu nivelul de intervenție al cadrului didactic și gradul de autonomie al elevului, orientate spre formarea unei personalități autonome, curioase, flexibile și capabile de soluționare creativă a problemelor. *A fost configurat sistemul principiilor pedagogice*, determinante ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale (principiul orientării dirijate, principiul ghidării flexibile și principiul autonomiei), *particularizate operațional și corelate cu strategiile educaționale specifice dezvoltării creativității* (explorarea intuitivă, soluțiile originale, conexiunile analogice, transferul asociativ și comparația contextuală), care au permis reglarea raportului dintre intervenția cadrului didactic și libertatea creativă a elevului, susținând trecerea graduală de la dirijare la autonomie, *de la activități autonome de învățare organizate și orientate de profesor spre elaborarea independentă a soluțiilor creative și manifestarea comportamentului autonom-creativ al elevului*.

4. *A fost elaborat profilul elevului creativ din învățământul primar* prin elucidarea interfețelor semantice ale variabilelor creativității la nivel de criterii, indicatori și descriptori ai elevului creativ curios, tenace și disciplinat, colaborativ și imaginativ (Capitolul 2). *Ipoteza*, potrivit căreia valorificarea sistematică a strategiilor educaționale în cadrul activităților autonome de învățare, structurate în funcție de gradul de dirijare, fundamentate pe principii pedagogice și aplicate în contexte educaționale variate, determină sporirea nivelului dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar, reflectată în indicatorii de fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate față de probleme, precum și în formarea profilului elevului creativ, *a fost confirmată prin rezultatele cercetării experimentale, validate statistic prin intermediul variabilelor supuse măsurării și raportate la criteriile stabilite pentru profilul elevului creativ*.

5. Valorificarea strategiilor de explorare intuitivă, conexiuni analogice, transfer asociativ, comparație contextuală și elaborare a soluțiilor originale axate pe activități autonome de învățare în cadrul Programului dezvoltării creativității prin strategii educaționale, aplicate la nivelul disciplinelor școlare, opționale și al activităților extrașcolare, *a confirmat eficiența demersului pedagogic prin dinamica pozitivă a dezvoltării creativității elevilor, validată prin compararea*

rezultatelor obținute în cadrul cercetării și prin contribuția adusă la soluționarea problemei științifice investigate.

6. *Impactul pedagogic și social al cercetării* s-a reflectat în dezvoltarea capacității elevilor de a explora, de a formula idei, de a colabora, de a propune soluții și de a manifesta inițiativă creativă în contexte variate de învățare. Valorificarea strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare a favorizat formarea unor elevi în măsură să gândească flexibil, să acționeze responsabil și să se adapteze la cerințele unei societăți orientate spre creativitate și inovație. Cercetarea a contribuit la consolidarea competențelor cadrelor didactice de a proiecta și aplica strategii educaționale orientate spre dezvoltarea creativității, prin crearea unor medii educaționale stimulative, colaborative și deschise particularităților individuale ale elevilor.

RECOMANDĂRI:

1. **Cercetătorilor în domeniu:** cercetarea fenomenului creativității în perspectiva dezvoltării elevului de vârstă școlară mică și a asigurării continuității în ciclul gimnazial.

2. **Formatorilor de formatori:** valorificarea competențelor specifice de abordare holistică a personalității elevului din perspectivele inter- și intradisciplinare și de abordare integrată a conținuturilor învățării creative și de abordare sistemică a strategiilor educaționale privind dezvoltarea valorilor în profilul elevului creativ.

3. **Cadrelor didactice:** valorificarea strategiilor educaționale prin implementarea curricula disciplinelor opționale „Creativitatea- o necesitate în școală și în activitățile non-formale”, „Educație digitală - o nouă provocare”, „Provocări creative”.

BIBLIOGRAFIE

1. AMABILE, T. *Creativity In Context. Update To The Social Psychology Of Creativity*. New York: Westview Press 1986, 336 p. ISBN-13: 978-0813330341
2. AUSUBEL, D.-P., ROBINSON, F. G. *Învățarea în școală. O introducere în psihologia pedagogică*. București: EDP, 1981
3. BEJAT, M. *Talent, inteligență, creativitate*. București, 1977
4. BOCOȘ, M.-D. *Instruirea interactivă*, Iași: Editura Polirom, 2013, 470 p. ISBN 978-973-46-3359-
5. BOLBOCEANU, L. *Educația etico-morală - un deziderat al problematicii lumii contemporane*. În: *Tradiționalism și Modernism în Educație: realitate și deziderate*. În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale cu genericul Tradiționalism și Modernism în Educație din 28-29 martie 2003*. Antet: Universitatea de Stat Tiraspol. Catedra Pedagogie și Psihologie Generală. Cord.: Maria Vasiliev. Chișinău: Tip. Reclama, 2003, 336 p. ISBN 9975-932-41-X
6. CATALANO, H., *Procesul de învățământ: direcții epistemice, pragmatice și experiențiale*. București: EDP, 2018, 151 p. 978-606-31-0474-9
7. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii*. București: Editura Aramis, 2002, 320 p. ISBN 973-679-048-5.
8. CERGHIT, I., VLASCEANU, L. *Curs de pedagogie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1988, 389 p.
9. COJOCARIU, V. et al. *Strategii educationale centrate pe elev/subiectul învățării*. Delimitări conceptuale. În: *Strategii educationale centrate pe elev / coord.: Soitu L., Cherciu R.-D. Buzau : Alpha MDN, 2006. 313 p. ISBN (10) 973-7871-55-3. p. 38-55*
10. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iași: Polirom, 2010, 397 p. ISBN 978-973-46-1562-9
11. CUCOȘ, C. *Educația, preocupări, viziuni, previziuni*, Iași: Editura Polirom, 2024, 264 p. ISBN 978-9734-69-705-2
12. CURRICULUM NAȚIONAL, *Învățământul primar*, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării Al Republicii Moldova, Aprobat la Consiliul Național pentru Curriculum (Ordinul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării nr.1124 din 20 iulie 2018)
13. GARDNER, H. *Inteligențe multiple – noi perspective*. București: Curtea veche publishing, 2022. 576 p. ISBN 978-606-441-162-4
14. GRANACI, L., GRĂDINARI, G. *Jocul creativ: îndrumar metodic*, Chișinău: Editura Epigraf, 2014, 136 p. ISBN: 978-9975-125-40-6
15. HATTIE, J. *Învățarea vizibilă: ghid pentru profesori*. Trad.: C. Dumitru. București: Editura Trei, 2014, 408 p. ISBN 978-606-719-058-8
16. https://mecc.gov.md/sites/default/files/curriculum_primare_05.09.2018.pdf
17. LANDAU, E. *Psihologia creativității*. Trad. ARONESCU, A., ARONESCU, L. București: EDP, 1979, 140 p.
18. LUCAS, B., SPENCER, E. *Predarea gândirii creative. Dezvoltarea elevilor și studenților care generează idei și gândesc critic. Pedagogie pentru o lume în schimbare*. București: Didactica Publishing House, 2020, p. 204, ISBN 978-606-048-217-8
19. MASLOW, A., *Humanistic Psychology*, în Potkay, C. R.; Allen, B. P., *Personality: Theory, Research and Application*, Monterey, California, Brooks Cole Publishing Company, 1986, 112 p.
20. Metodologia privind evaluarea criterială prin descriptorii în învățământul primar. Clasele I-IV. Disponibil la: https://mecc.gov.md/sites/default/files/meccd_1-4_15.11.2019_site.pdf
21. MIHAILOV, V.—Dezvoltarea creativității etice a cadrelor didactice în contextul dezvoltării profesionale. Teza de doctor în științe ale educației, 2024.
22. MORARU, I. *Știința și filosofia creației*. București: Editura științifică și enciclopedică, 1995, 360 p. ISBN: 973-30-3847-4
23. MUNTEANU, A. *Incursumi în creatologie*. București: Augusta, 1994, 362 p. ISBN 973-96780-0-9
24. NEACȘU, I. *Metode și tehnici de învățare eficientă. Fundamente și practici de succese*, Iași: Polirom, 2015, 314 p. ISBN: 978-973-46-5146-7
25. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Ed. Aramis, 2003, 480 p. ISBN 973-8473-64-0
26. ORDIN privind aprobarea Profilului de formare al absolventului [https://rocnee.eu/images/rocnee/fisiere/curriculum/profilul_absolventului/OM_6731_28.11.2023_MOF Par tea I nr. 1099.pdf](https://rocnee.eu/images/rocnee/fisiere/curriculum/profilul_absolventului/OM_6731_28.11.2023_MOF_Par tea I nr. 1099.pdf)

27. PATRAȘCU, D. *Tehnologii educaționale*. Chișinău: Î.S.F.E.-P. „Tip. Centrală”, 2005, 704 p. ISBN 9975-78-379-1
28. PATRAȘCU, D., PATRAȘCU, L., MOCRAC, A. *Metodologia cercetării și creativității psihopedagogice*, Chișinău: Știința, 2003, 252 p. ISBN 9975-67-320-1
29. PÂNIȘOARĂ, I.-O. Metode centrate pe producerea ideilor. În: I.O. Pânișoară. *Comunicarea eficientă*, Iași: Polirom, 2006, 442 p. ISBN 978-973-46-0313-8
30. PIAGET, J. *Psihologie și pedagogie*. Trad. Răutu D. București: EDP, 1972, 161 p.
31. PISA 2022 Results (Volume III): Creative Minds, Creative Schools, PISA, OECD Publishing, Paris, 2024. ISSN 1996-3777 (online). <https://doi.org/10.1787/765ee8c2-en>
32. POPESCU-NEVEANU, P. *Dicționar de psihologie*. București: Albatros, 1978, 387 p. ISBN 973-9243-25-8
33. POSTOLACHI, Iu. Creativitatea - factor primordial în valorificarea profilului unui învățător modern. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*. Materialele Conferinței științifico-practice internaționale, Ed.a 3-a, 08 mai 2020. Bălți, 2020, pp. 502-508. ISBN978-9975-3422-5-4
34. REES, L. *Creative Writing Skills. Over 70 fun activities*. Outset Publishing Ltd, 2013. 114 p. ISBN 978-187-28-8924-5
35. ROBINSON, K. *Școli creative: revoluția de la bază a învățământului*. București: Publica, 2015, 345 p. ISBN 978-606-722-056-8
36. ROCO, M. *Creativitate și inteligență emoțională*, Iași: Editura Polirom, 2004, 248 p. ISBN 973-681-630-3
37. ROGERS, C. R. *A deveni o persoană. Perspectiva unui psihoterapeut*. București: Editura Trei. ISBN 978-973-70-7916-9. ROTARI, E. *Dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților în procesul pregătirii tehnologice*, teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2012. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 220 p.
38. ROȘCA, A. *Creativitate generală și specifică*. București: Academiei, 1981, 271 p
39. ROTARI, E. *Dezvoltarea aptitudinilor creative ale studenților în procesul pregătirii tehnologice*, teză de doctor în pedagogie, Chișinău, 2012. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 220 p.
40. SADOVEI, L. Abordarea de tip paradigmatic a realității educaționale. În: *Contribuții pedagogice de transfer inovațional pentru renovarea paradigmei educației contemporane*. Studiu monografic / coord. : Larisa Sadovei, Maia Borozan. Chișinău : [S. n.], 2019. 354 p. – Bibliogr.: p. 348-353. - ISBN: 978-9975-134-86-6
41. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației*, Iași: Editura Polirom, 2004, 286 p. ISBN: 973-681-553-6
42. SILISTRARU, N., VRÎNCEANU, V. Valențe evolutive și integratoare ale termenului de „Creativitate”. În: *Univers Pedagogic*, 2022, nr. 1(73), pp. 24-30. ISSN 1811-5470.
43. SILISTRARU, Nicolae, GOLUBIȚCHI, Silvia. Cultura profesională a cadrului didactic. În: *Acta et commentationes (Științe ale Educației)*, 2013, nr. 2(3), pp. 162-169. ISSN 1857-0623
44. STERNBERG, R.- J., O'HARA L.A. *Creativitatea și inteligența*. În: Sternberg R.-J. *Manual de creativitate*. Iași: Polirom, 2005, 291 p. ISBN 973-681-808-X
45. STOICA-CONSTANTIN, A. *Creativitatea pentru studenți și profesori*. Iași: Institutul European, 2004, 247 p. ISBN 973-611-307-8
46. ȘCHIOPU, U., VERZA, E. *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții*. București: EDP, 1997, 493 p. ISBN 973-30-5798-3
47. ȘOVA, T., PUTINĂ, D. *Evaluarea în învățământ: suport de curs*. Bălți: S. n. Tipografia din Bălți, 250 p. ISBN 978-9975-3184-0-2.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTOAREI LA TEMA TEZEI:

2. **Articole în reviste științifice:**
- 2.3. **În reviste din Registrul Național al revistelor de profil (cu indicarea categoriei)**
1. **BÎRGĂOANU, C.** *Cercetarea pedagogică a dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar*. În *Acta et commentationes (Științe ale Educației)*, 2024, pp. 165-172, Cat. B, [ISSN 1857-0623/ISSNe 2587-3636](https://doi.org/10.1857-0623/ISSNe2587-3636). https://ibn.idsi.md/ro/vizualizare_articol/216469
2. **BÎRGĂOANU, C.** *Dimensiunile multiple ale stimulării creativității în școala primară*. În: *Revista Didactica Pro...*, *revistă de teorie și practică educațională*, 2023, nr. 4(140), p. 46-49. ISSN 1810-6455. Cat. B. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.8296872>

3. **BÎRGĂOANU, C.** Manifestarea creativității în procesul activității de învățare a elevilor de vârstă școlară mică. În: *Vector European*, 2023, nr. 1, p. 153-157. ISSN 2345-1106. Cat. B. DOI: <https://doi.org/10.52507/2345-1106.2023-1.26>
4. **BÎRGĂOANU, C.** Teachers' training as a mechanism of strengthening competences for developing student creativity. In: *Studia Universitatis Moldaviae (Seria Științe ale Educației)*, 2026, nr. 5 (195). ISSN 1857-2103.

3. Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice

3.3. în lucrările manifestărilor științifice incluse în *Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova*

5. **BÎRGĂOANU, C.** Creativitatea la vârsta școlară mică. În: *Cultura cercetării pedagogice: provocări și tendințe contemporane*, Ed. 1, 5-6 iunie 2021, Chișinău. Chisinau, Moldova: INCE, 2021, Ediția 1, Vol.5, pp. 16-25. ISBN 978-9975-76-350-9. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/16-25_3.pdf
  6. **BÎRGĂOANU, C.** Dezvoltarea creativității la vârsta școlară mică. În: *Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. Materialele Conferinței științifice internaționale din 7-8 decembrie 2018*. Chișinău: IȘE, 2018. ISBN: 978-9975-4845. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/216-218.pdf
  7. **PATRAȘCU, D., BÎRGĂOANU, C.** Strategii ale învățării creative în ciclul primar. În: *Managementul educațional: realizări și perspective de dezvoltare*, Ed. Ediția a III-a, 8 mai 2020, Bălți. Bălți: Tipografia din Bălți, 2020, Ediția 3-a, pp. 310-317. ISBN 978-9975-3422-5-4. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/310-317_0.pdf
  8. **BÎRGĂOANU, C.** Abordări conceptuale ale creativității în procesul educațional. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 19, 1 ianuarie 2021, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2021, Vol.19, Partea 1, pp. 37-46. ISBN 978-9975-46-296-9. ISSN 1857-0267. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/37-46_7.pdf
  9. **BÎRGĂOANU, C.** Relația creativității cu inteligența și imaginația elevilor. În: *Calitate în educație - imperativ al societății contemporane*, 4-5 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: CEP UPS „I.Creangă”, 2020, Vol.2, pp. 149-158. ISBN 978-9975-46-482-6; 978-9975-46-484-0. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/149-158_1.pdf
  10. **BÎRGĂOANU, C.** Creativitatea – factori stimulativi și blocaje. În: *Probleme actuale ale științelor umanistice: Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor*, Ed. 18, 1 ianuarie 2019, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2019, Vol.18, Partea 1, pp. 102-110. ISBN 9975-46-421-1. ISSN 1857-0267. https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/102-110_5.pdf
  11. **BÎRGĂOANU, C.** Rolul cadrului didactic în dezvoltarea competențelor transversale ale elevilor prin discipline școlare opționale. În: *Cercetarea pedagogică: exigențe contemporane și perspective de dezvoltare*, 3-4 noiembrie 2023, Chișinău. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2023, Ediția 1-a, pp. 394-399. ISBN 978-9975-46-867-1 (PDF). https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/394-399_3.pdf
- #### 5. Alte lucrări și realizări specifice domeniului științific: Științe ale educației
12. **BÎRGĂOANU, C.** Matematică și joc, Clasa a II-a, Iași, Editura Adi Center, 2022, 158p, ISBN 978-606-48-0856-7
  13. **BÎRGĂOANU, C.** La pas cu Lizuca, Iași, Editura Adi Center, 2022, 62p, ISBN 978-606-48-0854-7
  14. **BÎRGĂOANU, C.** Joc și creativitate, București, Editura EduLand, 2021, 102p, ISBN 978-606-95356-2-2
  15. **BÎRGĂOANU, C.** Exersăm gândim și reușim, Iași, Editura Adi Center, 2020, 166p, ISBN 978-606-48-0615-4
  16. **BÎRGĂOANU, C.** Gândire și creativitate prin matematică, Clasa a II-a, Iași, Editura Adi Center, 2019, 237p, ISBN 978-606-48-0435-8
  17. **BÎRGĂOANU, C.** Creativitate și joc în orele de limba română, Iași, Editura Adi Center, 2019, 168p, ISBN 978-606-48-0436-5
  18. **BÎRGĂOANU, C.** Valențele educative ale jocurilor în orele de limba română, Iași, Editura Spiru Haret, 2016, 82p, ISBN 978-973-579-277-0

ADNOTARE

BÎRGĂOANU Claudia

DEZVOLTAREA CREATIVITĂȚII ELEVILOR DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR PRIN STRATEGII EDUCATIONALE AXATE PE ACTIVITĂȚI AUTONOME DE ÎNVĂȚARE, Chișinău, 2026

Structura tezei: Introducere, adnotări, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 248 titluri, 1 anexe, 155 de pagini de text de bază, 27 de figuri și 35 de tabele.

Publicații la tema tezei: 18 lucrări științifice.

Concepte-cheie: creativitate, strategii educaționale, activitate autonomă, principii determinante dezvoltării creativității, profilul elevului creativ, învățământ primar.

Domeniul de studiu: Teoria generală a educației.

Scopul cercetării: valorificarea teoretico-praxiologică a strategiilor educaționale pentru dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

Obiectivele cercetării: evidențierea reperelor teoretice ale creativității din abordarea retrospectivă și analitico-teoretică a conceptului în domeniul educației; identificarea factorilor generatori și ale condițiilor pedagogice privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar în contextul activităților autonome de învățare; configurarea strategiilor educaționale corelate cu sistemul principiilor pedagogice axate pe activități autonome de învățare și cu nivelurile de ghidare în procesul de dezvoltare a creativității elevului din învățământul primar; elaborarea profilului elevului creativ din învățământul primar prin raportare la indicatorii performanței creative; elaborarea/valorificarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Noutatea și originalitatea cercetării: valorificarea cadrului teoretico-metodologic privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare, ancorate în sistemul principiilor pedagogice, raportate la ghidarea graduală a intervenției pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; configurarea profilului elevului creativ în termeni de valori derivate la nivel de criterii, indicatori și descriptori (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme; elaborarea cadrului aplicativ de referință a strategiilor educaționale, orientate spre dezvoltarea creativității, cu accent pe activitățile autonome de învățare, implementate în cadrul Programului de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare.

Rezultatele obținute ce contribuie la soluționarea unei probleme științifice importante se referă la: evidențierea reperelor teoretice ale dezvoltării creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; sistemul principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității, corelat cu nivelurile de ghidare ale intervenției didactice pe continuum-ul dirijare–semidirijare–nondirijare; profilul elevului creativ și descrierea științifică a valorilor subscrise, operaționalizate prin indicatorii performanței creative (fluiditate, flexibilitate, originalitate, elaborare și sensibilitate la probleme); Programul de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare și condițiile pedagogice de implementare a acestuia; argumentele experimentale privind dinamica pozitivă a dezvoltării creativității elevilor, validate prin valorile comparate ale rezultatelor obținute în cadrul cercetării.

Semnificația teoretică a cercetării rezultă din interpretarea științifică a evoluției conceptelor operaționale creativității și a factorilor generatori și condițiilor pedagogice, privind dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin activități autonome de învățare; integrarea abordării teoretico-metodologice a strategiilor educaționale axate pe activități autonome de învățare pentru dezvoltarea creativității elevului din învățământul primar; implementarea sistemului principiilor pedagogice determinante dezvoltării creativității elevilor; configurarea profilului elevului creativ în corelație cu indicatorii performanței creative.

Valoarea aplicativă a cercetării rezultă din elaborarea și implementarea Programului de dezvoltare a creativității elevilor prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare; stabilirea nivelurilor de dezvoltare a creativității la etapa preexperimentală și utilizarea acestora ca reper pentru intervenția pedagogică; aplicarea și valorificarea strategiilor educaționale în contextele formal și nonformal axate pe activități autonome de învățare, raportate la ghidarea graduală a cadrului didactic; evidențierea valorilor experimentale comparate, care confirmă eficiența programului și oferă repere practice pentru optimizarea demersului educațional orientat spre dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale axate pe activități autonome de învățare.

Implementarea rezultatelor științifice a fost realizată prin valorificarea Tehnologiei de dezvoltare a creativității elevilor din învățământul primar prin strategii educaționale, elaborată în scopul validării experimentale a rezultatelor dezvoltării creativității elevilor în cadrul disciplinelor școlare, opționale și prin activități extrașcolare în cadrul Școlii Gimnaziale „Iordache Cantacuzino” din municipiul Pașcani, județul Iași, România, cu profesorii participanți la cursurile de formare prin Casa Corpului Didactic (CCD).

ANOTATION

DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF PRIMARY EDUCATION STUDENTS THROUGH EDUCATIONAL STRATEGIES FOCUSED ON AUTONOMOUS ACTIVITIES, Chisinau, 2026

Thesis structure: Introduction, annotations, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 248 titles, 15 annexes, 155 pages of basic text, 27 figures and 35 tables.

Research results were published in 18 scientific papers.

Key concepts: creativity, educational strategies, autonomous activity, principles determining the development of creativity, creative student profile, primary education.

Field of study: General Theory of Education.

Research aim: theoretical and practical valorization of educational strategies for developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities.

Research objectives: highlighting the theoretical points of creativity from the retrospective and analytical-theoretical approach of the concept in the field of education; identification of the generating factors and pedagogical conditions regarding the development of creativity of primary school pupils in the context of the educational process; configuration of educational strategies correlated with the system of pedagogical principles focused on autonomy activities and guidance levels in the process of developing the creativity of the primary school learner; elaboration of the profile of the creative primary school learner by reference to the indicators of creative performance; elaboration/valorization of the program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities.

Scientific novelty and originality of the research: valorization of the theoretical and methodological framework on the development of creativity of pupils in primary education through educational strategies focused on autonomous activities, anchored in the pedagogical principles system, reported to the gradual guidance of the intervention on the conducting continuum–semidirijare–nondirijare; configuration of the creative student profile in terms of values derived from research variables, operationalized at the level of criteria built on the criteria of creative performance (fluidity, flexibility, flexibility, originality, elaboration and sensitivity to problems), indicators and descriptors; elaboration of the applied reference framework of educational strategies, oriented towards the development of creativity, with emphasis on autonomous activities, implemented within theThe program for developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities.

developing the creativity of primary school pupils through autonomous activities

The obtained results that contribute to the solution of an important scientific problem refer to: highlighting the theoretical points of development of creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities; the pedagogical principles system determinant to the development of creativity, correlated with the guiding levels of the didactic intervention on the guiding continuum– semi-training–non-direction; the profile of the creative student and the scientific description of the subscribed values, operationalized by the indicators of creative performance (fluidity, performance flexibility, originality, The program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous activities and the pedagogical conditions for its implementation; the experimental arguments on the positive dynamics of the development of student creativity, validated by the comparative values of the research results.

The theoretical significance of the research results from the scientific interpretation of the evolution of the operational concepts of creativity and the generating factors and pedagogical conditions on the development of creativity of primary school pupils through autonomous activities; the integration of the theoretical and methodological approach of the applied educational strategies for the development of creativity of the primary school learner; the implementation of the pedagogical principles system determining the development of creativity of students; the configuration of the profile of the creative learner in correlation with the indicators of creative performance.

The applicative value of the research results from the elaboration and implementation of the Program of developing the creativity of the pupils through educational strategies in the context of autonomous activities; establishing the levels of development of creativity at the pre-experimental stage and their use as a reference point for pedagogical intervention; applying and valorizing the educational strategies in concrete didactic contexts through autonomous activities, reported to the gradual guidance of the teacher; highlighting the compared experimental values which confirms the effectiveness of the program and provides practical milestones for optimizing the educational approach aimed at developing the creativity of primary school pupils through autonomous learning activities.

The implementation of the scientific results was achieved by capitalizing on The program for developing the creativity of primary school pupils through educational strategies focused on autonomous learning activities, developed in order to experimentally validate the results of developing the creativity of pupils within the school subjects, optional and extracurricular activities within the „Iordache Cantacuzino” School in Pascani, Iasi County, Romania, with the teachers participating in the training courses through the Didactic Body House (CCD).

BÎRGĂOANU Claudia

**„Dezvoltarea creativității elevilor din învățământul primar prin strategii
educaționale”**

Specialitatea 531.01 – Teoria generală a educației

REZUMATUL
tezei de doctor în științe ale educației

Chișinău, 2026

Aprobat spre tipar 04.05.2026

Formatul hârtiei 60 x 84 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tiraj: 30 ex.

Coli de tipar: 2.0

Tipografia UPSC, str. I. Creangă, 1
Chișinău, MD-2069